

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการว่างงานนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศ หากประชาชนในประเทศนั้นมีงานทำคุณภาพชีวิตของประชาชนก็จะดีขึ้น แต่หากประชาชนของประเทศประสบกับปัญหาการว่างงานจะมีปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างมากมายไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาสังคม ฯลฯ ดังนั้น การส่งเสริมให้คนมีงานทำและมีรายได้ จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ว่างงาน จากการที่ประเทศไทยประสบกับปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้สถานประกอบการจำนวนมากต้องปิดกิจการ บางส่วนต้องลดการจ้างแรงงานลง มีการปรับกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงาน เพื่อให้กิจการของตนเองสามารถดำเนินการต่อไปได้ ในส่วนที่ไม่สามารถฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานต้องปิดกิจการลง ส่งผลให้มีผู้ตกงาน ไม่มีงานทำเพิ่มขึ้น

ประเทศไทยในช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประมาณการการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 4–5 ต่อปี และส่งผลให้สามารถเพิ่มการจ้างงานได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 230,000 คน ซึ่งการประมาณการเพิ่มของอัตราการจ้างงานดังกล่าว หากเมื่อมาเปรียบเทียบกับจำนวนผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่ จากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ใน พ.ศ. 2544 พบว่า ในปี 2542 มีผู้สำเร็จการศึกษา 627,296 คน ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่ก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานเกินกว่าความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วจำนวนปีละประมาณ 200,000 – 300,000 คน ประกอบกับมีผู้ที่มีงานทำส่วนหนึ่งถูกสถานประกอบการเลิกจ้าง ซึ่งจากข้อมูลของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ปรากฏว่า ในปี 2543 มีสถานประกอบการจำนวน 372 แห่ง เลิกจ้างพนักงานโดยมีจำนวนพนักงานที่ถูกเลิกจ้างทั้งสิ้น 15,646 คน นอกจากนี้ยังมียอดสะสมของผู้สำเร็จการศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานและผู้ถูกเลิกจ้างในปีที่ผ่านมา ซึ่งยังไม่สามารถหางานทำได้อีกจำนวนหนึ่ง ส่งผลให้จำนวนของผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นจากรายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ปี 2541-2543 มีจำนวนผู้ว่างงานรวมใน ปี 2543 จำนวน 1,199,000 คน และจากข้อมูลของกรมการจัดหางาน ในปี 2543 มีผู้ที่มาใช้บริการจัดหางานของรัฐมีผู้สมัครงานทั้งสิ้น 253,396 คน สามารถบรรจุงานได้ทั้งสิ้น 124,610 คน มีผู้ไม่ได้รับการบรรจุงานจำนวน 128,786 คน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานกับจำนวนตำแหน่งงานที่รองรับมีไม่เพียงพอ ดังนั้น การหาทางเลือกให้กับประชาชนในการประกอบอาชีพที่ไม่สามารถเข้าทำงานในระบบที่มีอย่างจำกัดจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งรัฐได้พยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยมุ่งหวังให้บุคคลมีอาชีพที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม มีแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการว่างงานคือ

“การส่งเสริมให้คนมีงานทำ โดยมุ่งสร้างอาชีพแก่แรงงานให้สามารถประกอบอาชีพส่วนตัว และเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก กระจายโอกาสการมีงานทำในทุกๆ พื้นที่ทั่วประเทศ ส่งเสริมการจ้างงานนอกภาคเกษตร” โดยให้ความสำคัญกับการสร้างผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัวและผู้ประกอบการขนาดเล็กโดย

(1) ส่งเสริมให้ผู้ที่ตกงานและผู้ว่างงาน โดยเฉพาะผู้ที่สำเร็จอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษา มีความรู้ในการประกอบอาชีพส่วนตัวหรือธุรกิจขนาดเล็ก โดยให้การฝึกอบรมเพิ่มความรู้ด้านเทคนิค การทำธุรกิจการเงิน การตลาด การจัดการ แหล่งเงินทุนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) เพิ่มทักษะความรู้ความสามารถแก่ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ตลอดจนแรงงานที่อยู่ในตลาดแรงงานที่มีฝีมือและกึ่งฝีมือให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง

(3) สนับสนุนแหล่งเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนรวมกันจัดตั้งกองทุนหรือสหกรณ์

จากการกำหนดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ดังกล่าว กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้นำมาจัดทำแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 – 2549 โดยมียุทธศาสตร์ในการดำเนินการ 6 ยุทธศาสตร์เพื่อสามารถดำเนินการให้บรรลุกับภารกิจ โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการมีงานทำของประชาชน ได้แก่

ยุทธศาสตร์การเพิ่มและขยายโอกาสการมีงานทำ มีความมุ่งหมายที่จะดำเนินการให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายมีความพร้อมในการมีงานทำและมีรายได้ที่เป็นธรรม โดยจะดำเนินการให้ประชากรทั้งในวัยเรียนและวัยทำงานมีความรู้ความเข้าใจเรื่องกรวางแผนอาชีพและเตรียมความพร้อมเพื่อการมีงานทำหรือเปลี่ยนงานได้อย่างเหมาะสม คนหางานได้รับการบรรจุงานหรือมีอาชีพอิสระตรงตามความต้องการ

จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนสร้างอาชีพให้แก่ตนเองเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการประกอบอาชีพอิสระนับว่าเป็นทางเลือกทางหนึ่งของประชาชนที่รัฐบาลให้การสนับสนุน ดังที่ สัญญา จิตตานนท์ (อ้างในพรนิภา ปลัดสิงห์, 2536 : 3) กล่าวว่า “การประกอบอาชีพอิสระเป็นวิธีการที่สำคัญอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาการว่างงานของประเทศ” เพราะนอกจากจะช่วยแก้ปัญหาการว่างงานของประชาชนแล้ว ยังมีผลสืบเนื่องไปถึงด้านสังคม และเศรษฐกิจ กล่าวคือ (ชม ภูมิภาคและคณะ อ้างในพรนิภา ปลัดสิงห์, 2536 : 3)

1. เป็นการช่วยลดภาวะการย้ายถิ่นจากแรงงานภาคเกษตรกรรมในชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรมในเมืองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การประกอบอาชีพอิสระทำให้สามารถประกอบอาชีพคงที่ซึ่งเป็นการลดอัตราการย้ายถิ่น

2. เป็นการลดปัญหาการเสื่อมโทรมของสภาพจิตใจของประชาชน อันเกิดจากการประสบปัญหาการว่างงาน ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ก่ออาชญากรรมได้ง่ายกว่าการมีอาชีพ

3. เป็นการเพิ่มรายได้ให้ตนเองเนื่องจากมีงานทำโดยไม่ต้องรอคอยอาศัยการพึ่งพิงจากการขายแรงงานของตน

กรมการจัดหางานซึ่งเป็นองค์กรหลักในการจัดหางานให้แก่ประชาชน ซึ่งนับวันตลาดแรงงานที่รองรับกำลังแรงงานจะมีความจำกัดมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การที่จะแก้ไขปัญหาการว่างงานให้หมดสิ้นไป และส่งเสริมแนะนำให้คนสามารถสร้างงานขึ้นมาได้ จึงนับว่าเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง ในการที่หน่วยงานได้ส่งเสริมการมีงานทำแก่ประชาชน โดยการให้คำแนะนำ ปรีกษา ให้บริการแนะแนวและส่งเสริมการประกอบอาชีพตามแนวคิดให้แก่ประชาชน จัดทำและพัฒนาระบบ รูปแบบการแนะแนวอาชีพ แบบทดสอบความสามารถและความถนัดในการประกอบอาชีพ รวมทั้งฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพให้สามารถเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้ที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวแต่ไม่สามารถหางานทำได้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพหรือผู้ที่ไม่ประสงค์จะทำงานในสถานประกอบการแต่ต้องการที่จะประกอบอาชีพอิสระรวมทั้งผู้ที่มีงานประจำทำอยู่แล้ว และต้องการมีอาชีพเสริมจากงานประจำได้มีแหล่งข้อมูลข่าวสารในการดำเนินการเกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ ในรูปแบบการเผยแพร่อาชีพอิสระที่น่าสนใจ การแนะนำแหล่งเงินทุน ตลอดจนแหล่งฝึกอบรมต่างๆ แก่ผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระ

การดำเนินงานแนะแนวอาชีพอิสระของกรมการจัดหางานที่ผ่านมา มีประชาชนมารับบริการแนะแนวอาชีพอิสระจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของกรมการจัดหางานเป็นจำนวนมาก ข้อมูลสถิติการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ปี 2543 ได้ดำเนินการให้การแนะแนวอาชีพและส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติการแนะแนวอาชีพ ปี 2543

พื้นที่	นักเรียน/นักศึกษา	ประชาชนทั่วไป	รวม
กรุงเทพมหานคร	9,603	36,102	45,705
ปริมณฑล	5,677	20,552	26,229
ภาคกลาง	77,383	78,452	155,835
ภาคเหนือ	55,881	92,824	148,705
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	111,955	97,038	208,993
ภาคใต้	70,559	55,734	126,293
รวม	331,058	380,702	711,760

ที่มา : กองวิชาการและแผนงาน
กรมการจัดหางาน, 2543

ตารางที่ 2 สถิติการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ปี 2543

พื้นที่	จัดตั้งกลุ่ม		ให้ความรู้ด้าน ประกอบการ		ประสานเรื่อง การตลาด		ประสาน แหล่งเงินทุน	
	กลุ่ม	คน	กลุ่ม	คน	ครั้ง	คน	ครั้ง	คน
กรุงเทพมหานคร	-	-	-	-	-	-	-	-
ปริมณฑล	11	250	11	250	11	220	11	250
ภาคกลาง	72	1,717	97	2,034	61	964	19	408
ภาคเหนือ	33	1,099	51	5,845	20	672	10	376
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	27	897	84	7,396	24	920	16	457
ภาคใต้	31	820	30	931	95	824	10	244
รวม	174	4,783	273	16,456	211	3,600	66	1,735

ที่มา : กองวิชาการและแผนงาน

กรมการจัดหางาน, 2543

หมายเหตุ : กรุงเทพมหานครไม่ได้รับงบประมาณดำเนินงาน

จากสถิติข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีผู้สนใจขอรับคำปรึกษาแนะแนวการประกอบอาชีพอิสระเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานว่าผู้รับบริการเหล่านี้ได้มีการประกอบอาชีพอิสระหรือนำคำปรึกษาแนะแนวไปสู่การปฏิบัติมากน้อยเพียงใด และสำหรับผู้ที่นำคำแนะนำไปปฏิบัติประสบความสำเร็จในอาชีพนั้นๆ มากน้อยเพียงใด ภายใต้ภาวะการณ์ของความเสี่ยงและความแปรปรวนของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น กรมการจัดหางานจึงเห็นควรทำการศึกษาและติดตามผลเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการแนะแนวอาชีพอิสระให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสัมฤทธิ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสัมฤทธิ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางวิธีการ/รูปแบบการให้บริการแนะแนวอาชีพอิสระ

3. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาและเก็บข้อมูลจากผู้ที่เคยมาขอรับการแนะแนวการประกอบอาชีพอิสระจากเจ้าหน้าที่ของกรมการจัดหางาน โดยมีขอบเขตการศึกษาครอบคลุมใน 6 พื้นที่ คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และกรุงเทพมหานคร และกำหนดพื้นที่ทำการศึกษาพื้นที่ละ 2 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง นครพนม ชัยภูมิ ชลบุรี

นครนายก สงขลา กระบี่ และเพิ่มเติมจังหวัดขอนแก่น และกรุงเทพมหานคร 2 พื้นที่ รวม
12 จังหวัด 13 สำนักงาน ได้แก่

1. สำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงใหม่
2. สำนักงานจัดหางานจังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. สำนักงานจัดหางานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. สำนักงานจัดหางานจังหวัดอ่างทอง
5. สำนักงานจัดหางานจังหวัดนครพนม
6. สำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิ
7. สำนักงานจัดหางานจังหวัดชลบุรี
8. สำนักงานจัดหางานจังหวัดนครนายก
9. สำนักงานจัดหางานจังหวัดสงขลา
10. สำนักงานจัดหางานจังหวัดกระบี่
11. สำนักงานจัดหางานจังหวัดขอนแก่น
12. สำนักงานจัดหางานกรุงเทพ 2 จตุจักร
13. สำนักงานจัดหางานกรุงเทพ 4 ราชดำเนิน

4. ระยะเวลาในการศึกษา

ระยะเวลาในการศึกษาเริ่มตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2544 - 30 กันยายน 2545

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการ รูปแบบการให้บริการ
แนะแนวอาชีพอิสระให้เกิดประสิทธิภาพ

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของการแนะแนวอาชีพอิสระ มีแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพ
3. ทฤษฎีการเลือกอาชีพ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพอิสระ
5. ความสัมพันธ์ผล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนว

ความหมายของการแนะแนว

Morau B. English and Ava Champney English (อ้างในรวีวรรณ ชินะตระกูล ,2539:25) กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือกตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อเขาจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต

วัชรีย์ ทรัพย์มี (อ้างในรวีวรรณ ชินะตระกูล ,2539 : 26) การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้เป็นต้นว่า การตัดสินใจว่าจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพอะไรหรือแก้ปัญหาอย่างไรและสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน

ประเภทของการแนะแนว แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การแนะแนวทางการศึกษา (Educational Guidance)
2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance)
3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal Social Guidance)

1. การแนะแนวทางการศึกษา (Educational Guidance) เป็นกระบวนการที่ช่วยเหลือนักเรียนหรือบุคคลในทางด้านการศึกษาเพื่อให้ได้รู้จักเข้าใจและเลือกศึกษาได้อย่างเหมาะสมตามเอกัตภาพและความสามารถของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีการพัฒนาทางสติปัญญา ความเฉลียวฉลาดได้อย่างเต็มที่ตามขีดความสามารถของตนเอง

2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่มุ่งเน้นช่วยเหลือให้บุคคลมีความสามารถในการเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตนตลอดจนการช่วยเหลือเตรียมบุคคล เพื่อการประกอบอาชีพการช่วยให้บุคคลมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพและช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาอาชีพของตน

3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal Social Guidance) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลได้พัฒนาทางด้านส่วนตัวและสังคมให้มีความเป็นอยู่ มีความเจริญทางกาย ทางใจ มีอารมณ์ที่มั่นคง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ต่อตนเองและสังคม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพ

การแนะแนวอาชีพ (Career Guidance) ได้มีผู้ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพไว้หลายท่าน และที่สำคัญมีดังนี้

“การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) คือ กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้มีความสามารถในการเลือกอาชีพ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ และให้มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพนั้น” (สมาคมแนะแนวอาชีพแห่งชาติอเมริกัน, 1921 แก้ไขเพิ่มเติม 1937, อ้างในสำเนาวิ ขจรศิลป์, 2529 : 8)

“การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเอง และได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อจะได้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพที่เลือกนั้น สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและประเทศชาติ” (Super อ้างในสำเนาวิ ขจรศิลป์, 2529 : 8)

การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) คือ กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและเตรียมตัวเพื่อการประกอบอาชีพให้มีความมั่นคงในการทำงานและมีความก้าวหน้าในอาชีพของตน (Prof. Takeshi Senzaki อ้างในคู่มือแนะแนวอาชีพ กรมการจัดหางาน, 2539 : 3)

การแนะแนวอาชีพ (Vocation Guidance) คือ การเลือกอาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ และการที่จะประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและก้าวหน้า (Frank Parsons อ้างในคู่มือการแนะแนวอาชีพ กรมการจัดหางาน , 2539 : 3)

การแนะแนวอาชีพในประเทศไทย สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (อ้างในอรอนงค์ รัญญะวัน, 2539) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการหนึ่งในกระบวนการต่อไปนี้

- (1) ช่วยให้ผู้คลั่งรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งทุกด้าน คือ สติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจและอุปนิสัยใจคอว่าเหมาะสมกับงานหรืออาชีพใด
- (2) ช่วยให้ผู้คลั่งรู้จักและเข้าใจโลกของงานอาชีพต่างๆ และองค์ประกอบของงาน เช่น ลักษณะของงานอาชีพ คุณสมบัติของการประกอบอาชีพ เงินเดือนหรือรายได้ ความมั่นคงในงาน โอกาสก้าวหน้าในงาน สภาพปัจจุบันและแนวโน้มของตลาดแรงงานในอนาคตสำหรับอาชีพต่างๆ เหล่านี้ เป็นต้น
- (3) ช่วยให้ผู้คลั่งรู้จักเลือกและตัดสินใจเลือกงานอาชีพอย่างฉลาดถูกต้องเหมาะสมกับอัตภาพ
- (4) ช่วยให้ผู้คลั่งรู้จักตัดสินใจเลือกอย่างฉลาดในการเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมในวิชาชีพต่างๆ
- (5) ช่วยให้ผู้คลั่งได้มีโอกาสพัฒนาบุคลิกลักษณะของตนให้เหมาะสมกับงานอาชีพ เช่น ความอดทน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความตรงต่อเวลา ความร่วมมือในการทำงาน ฯลฯ
- (6) ช่วยให้ผู้คลั่งได้มีโอกาสสัมผัสกับงานอาชีพต่างๆ ตามความเหมาะสมกับวัย
- (7) ช่วยให้ผู้คลั่งสามารถปรับตัวให้เข้ากับงานอาชีพ จนประสบความสำเร็จและมีความสุขในงานอาชีพของตน

หลักในการแนะแนวอาชีพ

ลักขณา ศรีวัฒน์ (2543) ได้กล่าวถึงหลักในการแนะแนวอาชีพไว้ว่า การดำเนินการในการแนะแนวอาชีพที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้ดำเนินการมีหลักยึดสำหรับเป็นแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. การแนะแนวอาชีพเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล การแนะแนวอาชีพมีหลักการที่จะช่วยให้บุคคลเลือกอาชีพและประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ฉะนั้นนักแนะแนวจำเป็นต้องรู้จักผู้รับบริการแต่ละคน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกลักษณะสุภาพ และต้องช่วยให้ผู้รับบริการรู้จักและยอมรับตนเองด้วย

2. การแนะแนวอาชีพยึดหลักสิทธิและเสรีภาพของบุคคล นักแนะแนวตระหนักในสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการที่จะเลือกอาชีพของตนเอง นักแนะแนวจะเป็นผู้ช่วยให้บุคคลรู้จักตนเองและอาชีพดีขึ้นเพื่อผู้รับบริการจะได้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักแนะแนวจะไม่เป็นผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจให้แก่ผู้รับบริการ

3. การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่อง การที่บุคคลจะเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมเป็นกระบวนการพัฒนาการโดยขึ้นกับระดับวุฒิภาวะของบุคคล เนื่องจากการที่จะเลือกอาชีพได้นั้นบุคคลจะต้องมีความสามารถใช้วิจารณญาณตัดสินใจ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน ซึ่งมีใช้สิ่งที่จะกระทำกันได้ง่ายๆ ในช่วงเวลาอันสั้น ฉะนั้นการแนะแนวอาชีพต้องมีการวางโครงการระยะยาว โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และจะต้องจัดดำเนินการกิจกรรมต่างๆ เป็นขั้นๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายตั้งแต่

การส่งเสริมทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพสุจริตทั้งหลายจนกระทั่งถึงการวางโครงการแนะแนวอาชีพ เพื่อให้เยาวชนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมและปรับตัวให้มีความสุข มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพนั้นแล้ว

4. การแนะแนวอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเยาวชน เนื่องจากมีอาชีพใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ฉะนั้นเยาวชนควรมีโอกาสได้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาชีพเหล่านั้น ตลอดจนสามารถพินิจพิจารณาโครงสร้างประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งการแนะแนวอาชีพจะสนองตอบความต้องการนี้ได้เป็นอย่างดี และสภาพการทำงานในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูง เนื่องจากจำนวนหน่วยงานกับคนทำงานไม่สมดุลกัน ฉะนั้นหน่วยงานต่างๆ จึงมีโอกาที่จะคัดเลือกบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง จะมีความมั่นคงในการทำงานมากกว่าคนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำกว่า ดังนั้นบุคคลที่ได้รับการศึกษาหรือฝึกฝนอาชีพในแขนงที่เหมาะสมกับตนเองย่อมมีโอกาสได้รับเลือกเข้าทำงานมากกว่า และมีแนวโน้มที่จะทำงานได้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

5. ผู้ทำหน้าที่แนะแนวอาชีพจะต้องมีคุณสมบัติของนักแนะแนวที่ดี และได้รับการฝึกอบรมมาในทางแนะแนว โดยเฉพาะองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการที่จะทำหน้าที่แนะแนวอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือ ผู้ทำหน้าที่แนะแนวจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน โดยผ่านการศึกษาระดับสูง เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตลอดจนมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม กล่าวคือ เป็นคนที่มีความจริงใจ มีเมตตา ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น มีความอบอุ่น เป็นมิตร สุขุม เรียบร้อย มีวิจรรณญาณที่ดี

6. การเลือกอาชีพและประกอบอาชีพของบุคคลมีความสำคัญต่อตัวบุคคล และประเทศชาติ ถ้าประชาชนสามารถเลือกและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม จะนำความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ตัวเอง และมีผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติด้วย

7. ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเป็นสิ่งที่ต้องศึกษา นักแนะแนวจะต้องให้ผู้รับบริการได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เช่น ลักษณะงาน สภาพการทำงาน รายได้ ความมั่นคงของอาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ คุณสมบัติในการประกอบอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนการเตรียมตัวสมัครงาน

8. การตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาทั่วไป นักแนะแนวต้องช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาทั่วไปด้วย ไม่เพียงแต่จะเห็นความสำคัญของการศึกษาเฉพาะแขนงที่จะไปประกอบอาชีพเท่านั้น

9. การตัดสินใจเลือกอาชีพควรมีความยืดหยุ่น เนื่องจากการวางโครงการประกอบอาชีพไม่ใช่สิ่งที่กระทำได้ทันที แต่เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องใช้เวลาหลายปี ความเหมาะสมที่บุคคลจะเลือกอาชีพอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา เช่น ความเคลื่อนไหวของตลาดแรงงานอาจเปลี่ยนแปลง

ฉะนั้นการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลจึงควรมีความยืดหยุ่น นอกจากนั้นแต่ละคนยังอาจมีความเหมาะสมที่จะประกอบอาชีพได้หลายอย่างไม่จำเป็นต้องเหมาะกับอาชีพใดอาชีพหนึ่งเท่านั้น

10. การแนะแนวอาชีพจะต้องคำนึงถึงความต้องการด้านเศรษฐกิจและโอกาสที่บุคคลจะได้ทำงานด้วย

11. การแนะแนวอาชีพควรจะมีการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานภายนอก เช่น กรมแรงงาน หน่วยงานต่างๆ

12. กิจกรรมแนะแนวอาชีพควรเป็นทั้งกิจกรรมที่จัดในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

13. การแนะแนวอาชีพมิได้มีจุดประสงค์เพียงการที่จะช่วยให้บุคคลเลือกอาชีพได้เท่านั้น แต่เป็นการช่วยให้บุคคลมีทัศนคติที่ถูกต้องปราศจากอคติ พิจารณาสິงต่างๆ โดยใช้เหตุผลตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพและมีทักษะในการตัดสินใจและการทำงาน

หลักในการแนะแนวอาชีพ

สมจิตร ธนสุกาญจน์ (2522, อ้างในเสาวณีย์ เก่งตรง : 13) ได้กล่าวถึงหลักในการแนะแนวอาชีพ ซึ่งผู้แนะแนวจะช่วยเหลือบุคคลได้ ดังนี้

1. ได้รู้จักและเข้าใจคุณลักษณะต่างๆ ของตนเอง เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ความถนัด ความสนใจ อารมณ์ ความบกพร่องของตนเอง พร้อมทั้งสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว

2. มีความรู้อย่างแท้จริงเกี่ยวกับงานอาชีพต่างๆ เช่นมีอาชีพอะไรบ้าง ให้ประโยชน์อย่างไร และมีผลเสียอย่างไร

3. มีความรู้เกี่ยวกับโอกาสที่จะศึกษาต่อ ฝึกฝนหรืออบรมเพื่ออาชีพนั้น

4. บุคคลสามารถนำความรู้ทั้ง 3 ประการข้างต้นนั้นมาประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพร่วมกับผู้แนะแนวและผู้ปกครองต่อไป

วัฒนา พัทธราวิช (2531, อ้างในเสาวณีย์ เก่งตรง : 16) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้ประสบปัญหาเกี่ยวกับอาชีพให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง เช่น การสร้างนิสัยในการปฏิบัติงานที่ดี

2. ช่วยให้ผู้คล้อยรับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดของตนเอง ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

3. ช่วยให้ผู้คล้อยรู้จักวางเป้าหมายในการประกอบอาชีพและดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้

4. ช่วยให้ผู้ข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับโลกของอาชีพต่างๆ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกอาชีพได้ถูกต้องตรงความสามารถของตนเอง

5. ช่วยให้บุคคลได้รับผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ อันจะเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตด้วย

Super (อ้างในเสาวนีย์ เก่งตรง, 2533 : 20) ได้กล่าวว่าการให้คำปรึกษาทางอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้ยอมรับและผสมผสานส่วนที่เป็นบุคลิกภาพของตนเองกับบทบาทในโลกของงานอาชีพ ทดสอบภาพพจน์ของตนเองกับสภาพความเป็นจริงของสิ่งแวดล้อมภายนอก เพื่อนำมาซึ่งความพึงพอใจสู่ตนเองและผู้อื่น

Morill และ Forest (1970) (อ้างในเสาวนีย์ เก่งตรง, 2533 : 20) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพมี 4 ลักษณะ คือ

1. การให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้ผู้ขอรับบริการสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ โดยการให้ข้อมูลที่สำคัญ และการทำให้ปัญหาของผู้รับบริการชัดเจนขึ้น
2. การให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้ผู้รับบริการสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ โดยเป็นการสร้างทักษะในการตัดสินใจให้แก่ผู้มาขอรับบริการ
3. การให้คำปรึกษาที่เน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของบุคคลกับการดำเนินชีวิตของบุคคล ผู้ให้บริการจะเน้นถึงการตัดสินใจเลือกอาชีพ การวางแผนเพื่อการประกอบอาชีพ การสร้างทักษะการตัดสินใจแก่ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับอาชีพหรือการดำเนินชีวิตที่บุคคลจะต้องประสบตลอดชีวิต
4. การให้คำปรึกษาที่เป็นการสร้างความสามารถเพื่อให้มีความมั่นใจในตัวเอง

3. ทฤษฎีการเลือกอาชีพ

1. ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล (Trait and Factor Theory) ทฤษฎีนี้มีหลักการว่าบุคคลใช้วิจารณ์ญาณตัดสินใจเลือกอาชีพโดยอาศัยหลักวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน ทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคลและจิตวิทยาประยุกต์ โดยมีหลักการว่าบุคคลประกอบด้วยลักษณะหลายประการ ซึ่งสำรวจและวัดด้วยแบบทดสอบทางจิตวิทยาหรือแบบสำรวจตลอดจนใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ทฤษฎีนี้ยังเน้นว่า บุคคลเลือกอาชีพโดยพิจารณาลักษณะของอาชีพประกอบการพิจารณาตนเอง มีความเชื่อว่าการเลือกอาชีพของบุคคลไม่ใช่การลองผิดลองถูก แต่จะใช้ความคิดพินิจวิเคราะห์เป็นอย่างดี ทฤษฎีนี้มีหลักการเหมือนกับหลักการเลือกอาชีพของ แฟรงค์ พาร์สัน โดยมีหลักการเลือกอาชีพดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ตนเอง โดยจะวิเคราะห์ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ความเป็นอยู่ สภาพทางครอบครัว บุคลิกภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ

1.2 การวิเคราะห์อาชีพ โดยบุคคลแสวงหาความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพ

1.3 การใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยอาศัยหลักวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน

ทฤษฎีนี้ได้มีการศึกษาลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพสรุปได้ ดังนี้

- 1) ความถนัดและสติปัญญา มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ นอกจากนั้นยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพด้วย
- 2) ความสนใจเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพและมีอิทธิพลต่อการที่เขามีสมาชิกในการประกอบอาชีพนั้นมากน้อยเพียงใด
- 3) ค่านิยมของบุคคลที่มีต่ออาชีพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ เช่น คนที่มีเมตตาชอบช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อาจเลือกอาชีพ นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ พยาบาล
- 4) บุคคลแวดล้อม เป็นต้นว่า พ่อแม่ ญาติ ครู นักแนะแนวล้วนมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล เช่น เด็กบางคนอยากเลือกอาชีพครูเพราะนิยมชมชอบครูหรือเด็กบางคนอาจเลือกอาชีพตามเพื่อนสนิทของตน
- 5) สัมฤทธิ์ผลในการเรียนมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ โดยที่บุคคลที่มีผลการเรียนดีในแขนงวิชาใด มักเลือกอาชีพในแนวนั้นและบุคคลที่มีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนโดยทั่วไปในเกณฑ์ดีมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพในระดับวิชาชีพ
- 6) ครอบครัว มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล โดยที่ลูกบางคนจะเลือกอาชีพตามอาชีพของพ่อแม่ และสถานะเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเด็กด้วย
- 7) บุคลิกภาพและการปรับตัว มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพที่มีบุคลิกลักษณะแตกต่างกัน มีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพต่างกันตามความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนส่วนการปรับตัวมีอิทธิพลคือ ถ้าเด็กมีปัญหาในการปรับตัวจะเลือกอาชีพได้ช้ากว่าเด็กที่ปรับตัวได้ดี ฉะนั้นจึงไม่ควรเร่งให้เด็กประเภทนี้เลือกอาชีพเร็วเกินควร เขาอาจจะต้องใช้เวลาเลือกอาชีพนานกว่าเด็กที่ปรับตัวได้ดี
- 8) ถิ่นที่อยู่และค่านิยมในชุมชน จะสังเกตเห็นว่าคนไทยในชนบทมักจะนิยมให้บุตรหลานเลือกอาชีพครู พยาบาล ทหาร เพราะถือว่าเป็นอาชีพที่น่ายกย่อง

เอ็ม. แคทซ์ ได้ชี้แจงหลักในการนำทฤษฎีการวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลไปใช้ประโยชน์ในการแนะแนวอาชีพ ดังนี้

1. บุคคลแต่ละคนไม่ได้เหมาะกับทุกอาชีพ
2. ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือ บุคคลอาจเลือกอาชีพได้ไม่เหมาะสมหรือเสียเวลามากในการเลือกอาชีพ

3. การให้บุคคลได้เรียนรู้วิธีการพิจารณาดำเนินการเลือกอาชีพที่เหมาะสมตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้น
4. การเลือกอาชีพของบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกสาขาการศึกษา
5. การเลือกอาชีพของบุคคลจะต้องมีการวางโครงการล่วงหน้า เพื่อจะได้เลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และประสบความสำเร็จในอาชีพที่เลือกแล้วนั้น

2. ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ (Holland's Theory Vocational Choice) เจ. เอส. ฮอลแลนด์ มีแนวความคิดว่า แบบฉบับของพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ โดยมีหลักการว่า บุคคลจะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนและได้แบ่งบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งสอดคล้องกับอาชีพต่างๆ และเป็นแนวทางการเลือกอาชีพของบุคคล ดังนี้

2.1 บุคคลที่ชอบกิจกรรมที่ต้องใช้พลังกำลัง และเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปธรรมหรือกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อน (The Motorize Orientation) เป็นบุคคลที่พยายามหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ต้องสนทนาหรือสังคมกับบุคคลอื่น มักชอบงานด้านกลไกกรรม เทคนิค ช่าง

2.2 บุคคลที่ชอบกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด การแก้ปัญหา มีลักษณะเป็นนักวิชาการ (The Intellectual Orientation) มักจะสนใจอาชีพในด้านวิทยาศาสตร์ การคำนวณ อาชีพที่ต้องศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เช่น นักวิทยาศาสตร์ แพทย์

2.3 บุคคลที่ชอบสังคมกับบุคคลอื่น ชอบแสดงตัว รื่นเริง ชอบการสนทนา (The Social Orientation) มักสนใจอาชีพที่บริการสังคม เช่น นักสังคมสงเคราะห์ ครู นักแนะแนว

2.4 บุคคลที่ชอบทำตามระเบียบแบบแผน เป็นคนประณีตและยึดประเพณีนิยมไม่ค่อยยืดหยุ่น (The Conforming Orientation) มักชอบทำงานที่มีระเบียบแบบแผน เช่น งานด้านสารบรรณ เลขานุการ บรรณารักษ์

2.5 บุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้นำ ชอบชักจูงผู้อื่น ชอบมีอำนาจ ชอบแสดงตัว มีความเชื่อมั่นในตนเอง (The Persuasive Orientation) มักชอบอาชีพที่ตนจะได้แสดงลักษณะของตน เช่น นักการเมือง นักธุรกิจ โฆษณา ประชาสัมพันธ์

2.6 บุคคลที่ชอบความงาม รักศิลปะมีความเป็นตัวของตัวเองสูง มักทำตามใจปรารถนา (The Esthetic Orientation) จะเลือกอาชีพด้านศิลปะ เช่น ศิลปิน นักประพันธ์

ถ้าบุคคลมีบุคลิกภาพที่สม่ำเสมอเหมาะสำหรับอาชีพหนึ่งอาชีพใด และได้รับความช่วยเหลือจากการได้รับข้อมูลด้านอาชีพ จะทำให้เลือกอาชีพได้สะดวกและเหมาะสม การที่บุคคลรู้จักบุคลิกภาพของตน และมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพมีความสำคัญมากในกระบวนการเลือกอาชีพ

3. ทฤษฎีการเลือกอาชีพของโร (Roe's Theory of Vocational Choice) แอนนี่ โร มีแนวความคิด ดังนี้

1.1 บุคคลจะเลือกอาชีพให้เหมาะกับบุคลิกภาพและสนองความต้องการของคน

1.2 ประสบการณ์ในวัยเด็กที่ได้จากการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีแรงจูงใจโดยมีแนวความคิดว่า “ความต้องการของบุคคลจะทำให้เกิดแรงผลักดันในการกระทำต่างๆ” โร เชื่อว่า ความต้องการของมนุษย์แบ่งได้เป็นขั้นๆ จากขั้นมูลฐานจนถึงขั้นสูงสุด ซึ่งเรียงลำดับได้ดังนี้ คือ

1. ขั้นมูลฐาน ความต้องการทางกาย (Physiological Needs)
2. ขั้นที่สอง ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)
3. ขั้นที่สาม ความต้องการความรักและมีส่วนร่วม (Belonging and Love Needs)
4. ขั้นที่สี่ ความต้องการการยกย่องนับถือและเสรีภาพ (Self Esteem Needs and Independence)
5. ขั้นสูงสุด ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ และพัฒนาตนเองอย่างสมบูรณ์ (Need for

Actualization)

ความต้องการขั้นต้นเป็นความต้องการของขั้นต่อไป เมื่อความต้องการขั้นแรกได้รับการตอบสนอง บุคคลจะพยายามหาทางสนองความต้องการขั้นต่อไป โรเชื่อว่าความต้องการขั้นต่างๆ ของเด็กจะได้รับการตอบสนองหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดากับเด็ก ซึ่งก่อให้เกิดเป็นบุคลิกภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล

โร ได้แบ่งแบบฉบับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาต่อเด็ก ซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ดังต่อไปนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยใช้อารมณ์ (Emotional Concentration on the Child) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 การอบรมเลี้ยงดูอย่างปกป้องคุ้มครองมากเกินไป ไม่ค่อยยอมให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ (Overprotecting Climate) การเลี้ยงดูแบบนี้แม้จะสนองความต้องการด้านร่างกายและความปลอดภัยแก่เด็ก แต่จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กพึ่งผู้ใหญ่มาก และมักจะทำให้เด็กกลายเป็นคนที่ทำสิ่งต่างๆ ตามแบบฉบับ ไม่ค่อยแสดงความคิดริเริ่ม

1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด เรียกร้องจากเด็กมาก ครอบครัวยุคนี้จะมีบรรยากาศที่เน้นเรื่องการคาดหวังเรื่องความสำเร็จจากเด็กมาก คาดหวังให้เด็กกระทำสิ่งต่างๆ อย่างสมบูรณ์แบบ (Overdemanding Climate) เด็กเหล่านี้จะได้รับความรักก็ต่อเมื่อทำตามผู้ใหญ่ต้องการและคาดหวัง ทำให้เด็กเกิดความเครียดสูงและอาจหาทางออกด้วยการก้าวร้าวหรือการเก็บตัว

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบละเลยเด็กไม่สนใจหรือไม่ยอมรับเด็ก (Avoidance of the Child) แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบละเลยเด็ก ไม่ค่อยเอาใจใส่หรือรับผิดชอบต่อเด็กไม่ค่อยตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ ของเด็ก (Neglecting Climate) อาจทำให้เด็กเกิดความน้อยใจและมองโลกในแง่ร้าย

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ยอมรับเด็ก เนื่องจากการที่มีทัศนคติไม่ดีต่อเด็ก เด็กมักได้รับคำดูต่ำ ลงโทษ และละเลย ไม่ได้ได้รับความสนใจ (Rejecting Climate) เด็กมักไม่ได้รับการตอบสนอง ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งอาจทำให้เด็กเกิดความน้อยใจมองโลกในแง่ร้าย ก้าวร้าวหรือเก็บกด

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบยอมรับและให้ความรักความอบอุ่น ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่เข้มงวดต่อเด็ก มีการยอมรับเด็ก ให้ความรัก ความอบอุ่น และความใกล้ชิดต่อเด็กพอประมาณ ตั้งกฎเกณฑ์ควบคุมพฤติกรรมของเด็กเพียงเล็กน้อย เด็กประเภทนี้มักจะชอบสังคมนับบุคคลต่างๆ

3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักต่อเด็ก ครอบครัวยุคนี้ บรรยากาศเต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น (Loving Climate) เด็กจะได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้เหตุผลในการอบรมสั่งสอน จะใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็ก พร้อมให้คำปรึกษาในทุกเรื่อง สนับสนุนให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง ทำให้เด็กมีสุขภาพจิตดี ไร่เรียงแจ่มใสชอบสังคม

นอกจากนี้ ไร่ ยังแบ่งอาชีพออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. อาชีพที่ติดต่อกับเกี่ยวข้องกับคน เช่น อาชีพบริการ อาชีพธุรกิจ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี อาชีพด้านศิลปะ และการบันเทิง

2. อาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวัตถุ เช่น อาชีพด้านเทคนิค อาชีพการเกษตร วิทยาศาสตร์

ไร่ อธิบายว่าประสบการณ์ที่เด็กได้รับในวัยเด็กจากการอบรมเลี้ยงดูจะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ กล่าวคือ บุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแห่งความรัก ความอบอุ่นจะเป็นบุคคลที่ชอบสังคมนับบุคคลต่างๆ มีทัศนคติที่ดีต่อสังคม มักเลือกอาชีพที่เกี่ยวข้องกับคน เช่น อาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ นักสังคมสงเคราะห์ นักแนะแนว แพทย์ พยาบาล ตำรวจ หรืออาชีพธุรกิจ ส่วนบุคคลที่มาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น จะทำให้เป็นคนที่ไม่ชอบสังสรรค์กับผู้อื่น ฉะนั้นมักจะเลือกอาชีพที่ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับบุคคลแต่จะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุมากกว่า เช่น อาชีพด้านเทคนิค กสิกรรม และวิทยาศาสตร์

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ

1. ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์เบิร์ก (Ginzberg's Theories of Vocational Development)

อีลี กินซ์เบิร์ก ได้พัฒนาทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพขึ้นเป็นทฤษฎีแรก โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในระดับอายุต่างกันและสรุปหลักของกระบวนการเลือกอาชีพ ดังต่อไปนี้

1.1 กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการพัฒนาการที่ต่อเนื่องซึ่งใช้เวลานานกว่า 10 ปี

1.2 กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่ผสมผสานความต้องการของบุคคลที่จะเลือกอาชีพให้สนองความต้องการ ความสนใจและเหมาะสมกับความถนัดความสามารถของเขาให้มากที่สุดกับการตระหนักถึงโอกาสที่จะได้นำไปประกอบอาชีพนั้นๆ

1.3 กระบวนการเลือกอาชีพเป็นขั้นตอนไม่ย้อนกลับ คือเมื่อพัฒนาแล้วจะไม่ย้อนกลับไปมีลักษณะเช่นขั้นต้นๆ อีก

1.4 เป็นขั้นตอนพัฒนาเชื่อมโยงในแต่ละวัย ไม่ใช่เป็นการตัดสินใจเพียงครั้งเดียว

1.5 พัฒนาการด้านอาชีพได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบต่อไปนี้

ก. องค์ประกอบเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริง เช่น ความสามารถความถนัดของบุคคล โอกาสในสังคม

ข. องค์ประกอบด้านการศึกษาจะทำให้สามารถเลือกอาชีพได้ ในขอบเขตกว้างขวาง มากน้อยเพียงใด คือ ถ้าได้รับการศึกษามากช่องทางเลือกประกอบอาชีพก็จะมีมาก

ค. องค์ประกอบด้านอารมณ์ เช่น อยากเป็นนักแสดงเพราะมีอารมณ์ ฝันว่าจะได้ แต่งตัวสวย

ง. องค์ประกอบเกี่ยวกับค่านิยมของบุคคล

2. ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของซูเปอร์ (Super's Theory of Vocational) โคนเนล อี. ซูเปอร์ ได้พัฒนาทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพโดยมีหลักการ ดังนี้

2.1 เป็นกระบวนการต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากความสนใจในอาชีพ ความสามารถของบุคคล ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและประสบการณ์ ดังนั้น การเลือกและการปรับตัวในอาชีพจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

2.2 คุณสมบัติของแต่ละคนเหมาะกับอาชีพได้หลายอย่าง เช่น คนที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น อาจประกอบอาชีพ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์

2.3 บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจและบุคลิกภาพ

2.4 ลักษณะของแบบฉบับอาชีพ (Career Pattern) ขึ้นอยู่กับสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว ความสามารถทางสติปัญญา บุคลิกลักษณะ และโอกาสที่แต่ละบุคคลจะได้รับ ตลอดจนการปรับตัวในอาชีพ

2.5 พัฒนาการด้านอาชีพจะทำได้โดยการส่งเสริมให้ได้พัฒนาการความสามารถให้เต็มที่ และให้ได้รู้สภาพข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับลักษณะของตนเองและสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้เข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้

2.6 มีความเกี่ยวข้องกับการพิจารณาตนเองของบุคคลเป็นการที่บุคคลได้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และได้ประเมินการกระทำของตนเองว่าสิ่งใดเด่นหรือด้อย

2.7 การที่บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน และในชีวิตขึ้นอยู่กับการที่บุคคลนั้นได้ทำงานตรงกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพและค่านิยม

2.8 การพิจารณาตนเองได้ก่อตัวขึ้นแล้วในระยะก่อนวัยรุ่น และชัดเจนในระยะวัยรุ่นและมีส่วนเกี่ยวข้องกับพิจารณาอาชีพของบุคคล

2.9 องค์ประกอบเกี่ยวกับความจริงทั้งหลาย มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพมากขึ้น เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น

2.10 การเลือกอาชีพและระดับของอาชีพสัมพันธ์กับสติปัญญาสถานะเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัว ความต้องการ ค่านิยม ความสนใจ ระดับการศึกษา ความต้องการของตลาดแรงงาน

2.11 การประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเป็นการเพิ่มพูนความรู้สึกรักที่มกิดที่มีต่อตนเองในทางที่ดี

2.12 การประกอบอาชีพของบุคคลเป็นการกำหนดวิถีชีวิต

4. แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพอิสระ

ความหมายของอาชีพอิสระ

จริยา ทัพพะกุล ฌ อยุรยา (อ้างในพรนิภา ปลัดสิงห์, 2536 : 11) อาชีพอิสระหมายถึง การประกอบกิจการขนาดเล็กที่ทำด้วยตนเอง โดยอาศัยทักษะและเทคนิคการจัดการให้เกิดรายได้และมีกำไร ซึ่งอาจมีลักษณะการผลิต การประกอบ การซ่อม รวมทั้งการบริการ และการประกอบกิจการอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสิ่งเหล่านี้ ส่วนใหญ่แล้วเจ้าของจะเป็นผู้ดำเนินกิจการขั้นตอนต่างๆ เองเป็นส่วนมาก

อารีรัตน์ พัฒนเพ็ญ (อ้างในพรนิภา ปลัดสิงห์, 2536 : 11) ให้ความหมายของอาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพที่หารายได้เองโดยไม่มีนายจ้างหรือไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง

กรมการจัดหางาน (2541 : 1) การประกอบอาชีพอิสระคือ การประกอบกิจการส่วนตัวต่างๆ ในการผลิตสินค้าหรือบริการที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นธุรกิจของตนเองไม่ว่าธุรกิจนั้นจะเล็กหรือใหญ่ก็ตาม มีอิสระในการกำหนด รูปแบบและวิธีดำเนินงานของตนเองได้ตามความเหมาะสม ไม่มีเงินเดือนหรือรายได้ที่แน่นอน ผลตอบแทนที่ได้รับคือเงินกำไรจากการลงทุน

ประเภทของอาชีพอิสระ

สัญญา จัดตายนนท์ (อ้างในพรนิภา ปลัดสิงห์, 2536:12) ได้แบ่งประเภทของอาชีพอิสระตามระดับการใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ เป็นกลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. กลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะหรือความรู้ในระดับปริญญาหรืออนุปริญญา เช่น แพทย์ วิศวกร ทนายความ ผู้ตรวจบัญชี และครูอาจารย์ เป็นต้น
2. กลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะหรือความรู้ในระดับที่ต่ำกว่าอนุปริญญา คือ ช่างต่างๆ เช่น ช่างเครื่องยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ เขียนแบบ ตัดเสื้อ ตัดผม เสริมสวย เย็บหนัง เป็นต้น
3. กลุ่มอาชีพที่ไม่ต้องใช้ทักษะหรือความรู้ในระดับวิชาชีพอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ เช่น ผู้ประกอบการค้าของชำ ค้าข้าวแกง ค้าผลไม้ ค้าหนังสือต่างๆ ทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์ หาบร๋ ผงลอย ขั้บรดแท็กซี ตลอดจนผู้ที่รับสินค้ามาเดินขายเอง เป็นต้น

พิพรรถ อินทรศัพท์ (อ้างในพรนิภา ปลัดสิงห์, 2536:12) ได้แบ่งอาชีพอิสระออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. กิจการจำหน่ายประเภทสินค้าอุปโภคบริโภค อันได้แก่ ร้านค้าย่อยซึ่งจำหน่ายของใช้ประจำร้านทุกชนิด ร้านจำหน่ายอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ประปา วัสดุก่อสร้างและรวมถึงตลาดสด ตลาดนัดที่เป็นแหล่งเลือกซื้อสินค้าบางชนิดที่ไม่มีจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า หรือร้านค้าย่อยโดยทั่วไป
2. กิจการจำหน่ายประเภทอาหาร อันได้แก่ ร้านอาหาร แผงลอยอาหารและรถเข็นอาหาร เป็นต้น
3. กิจการผลิตสินค้า ได้แก่ การผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งปรากฏในรูปแบบต่างๆ เช่น โรงงานผลิตอาหาร ทำขนมปัง(เบเกอรี่) อาหารสำเร็จรูปต่างๆ และโรงงานตามครัวเรือน โรงงานจำหน่ายพวกหัตถกรรม ศิลปกรรม เป็นต้น
4. กิจการด้านบริการ ได้แก่ งานบริการชุมชน เช่นบริการรับถมที่ดิน บริการรักษาความปลอดภัย บริการกำจัดปลวก บริการขนส่ง บริการซักรีดเสื้อผ้า บริการเสริมสวย บริการท่องเที่ยว บริการโรงแรม เป็นต้น

5. กิจการประกอบการตามสาขาวิชาชีพ ได้แก่ อู่ซ่อมรถ บริษัทรับเหมาก่อสร้าง คลินิกทุกประเภท สำนักงานบัญชี สำนักงานทนายความ สำนักงานที่ปรึกษาด้านธุรกิจ สำนักงานประกอบอาชีพทางวิศวกร และการออกแบบ ฯลฯ เป็นต้น

คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

บรรพต วีระชัย (อ้างในพรนิภา ปลัดสิงห์, 2536 : 14) กล่าวว่า ผู้ประกอบการควรมีลักษณะ ดังนี้

1. มีความกล้าเสี่ยงพอสมควร แต่เป็นความกล้าชนิดมีชั้นเชิงและส่งเสริมให้มีการตัดสินใจโดยไม่ลังเล

2. มีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินกิจกรรมใดๆ โดยตีค่าออกมาในรูปของเงินตรา

3. มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

4. ต้องคำนึงถึงผลของการกระทำใดๆ โดยตีค่าออกมาในรูปของเงินตรา

5. คอยหาโอกาสและช่องทางในการประกอบกิจกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอ

6. มีความสามารถในการจัดรูปงาน และการวางตัวบุคคลในหน่วยงาน

กรมการจัดหางาน (2541) การเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ จำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีคุณภาพและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ สรุปได้ดังนี้

1. กล้าเสี่ยง (Taking risk) การประกอบอาชีพอิสระแตกต่างจากการเป็นลูกจ้าง เนื่องจากต้องมีการลงทุน การลงทุนนั้นเป็นการเสี่ยงอย่างหนึ่ง ดังนั้นก่อนที่จะตกลงใจที่จะประกอบอาชีพใด จะต้องพิจารณาและไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

2. มีความคิดสร้างสรรค์ (Taking initiative) การปรับปรุงสินค้าหรือบริการเพื่อให้มีความแปลกใหม่หรือประทับใจในสิ่งของหรือบริการ นับว่าเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบอาชีพอิสระจะสามารถทำได้อย่างอิสระ เพื่อให้ธุรกิจของตนเองมีผลกำไร

3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) ธุรกิจแต่ละอย่างแต่ละประเภทมีปัญหาที่เกิดขึ้น และต้องใช้การตัดสินใจในการแก้ปัญหาไม่เหมือนกัน การมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแก้ปัญหานั้นจะนำพาให้ธุรกิจผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ ไปได้ด้วยดี

4. มีความอดทนไม่ย่อท้อ (Persistence and dealing with failure) การดำเนินธุรกิจ ย่อมต้องประสบกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ต้องพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยความอดทนไม่ย่อท้อ

5. มีวินัยในตนเอง (Having discipline) การที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพ ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการเองจะต้องมีวินัย กฎระเบียบ ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อนำพาธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จ

6. มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ (Good attitude) ต้องมีใจรักในงานที่ทำ

7. มีความรอบรู้ (Seeking information) จะต้องรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการติดตามข่าวสารต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงธุรกิจของตนเองให้ทันสมัย

8. มีมนุษยสัมพันธ์ (Good human relationship) จะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นลูกค้าหรือบุคคลรอบข้าง เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความคล่องตัว

9. มีความซื่อสัตย์ (Honesty with customer) มีความซื่อสัตย์และจริงใจต่อลูกค้าเพื่อให้เกิดความประทับใจและกลับมาใช้บริการอีก

10. มีความรู้พื้นฐานในการเริ่มทำธุรกิจ

11. มีการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการประกอบอาชีพอิสระ

กรมอาชีวศึกษา (2531 : 3-10) ได้นำเสนอแนวทางการประกอบอาชีพส่วนตัวหรือการประกอบอาชีพอิสระไว้ 3 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ
2. ขั้นปฏิบัติการ
3. ขั้นประเมินผล

1. **ขั้นเตรียมการ** ก่อนที่จะเริ่มการประกอบอาชีพส่วนตัว ควรพิจารณาและศึกษาในเรื่องเหล่านี้เป็นพื้นฐานขั้นต้น

- 1.1 การสำรวจตนเอง
- 1.2 มีความใฝ่ฝันและคิดจะทำอะไร
- 1.3 มีการทำงานเป็นขั้นตอนหรือมีแบบแผน
- 1.4 เรียนรู้ขั้นตอนทั้งหมดจากผู้รู้หรือผู้ที่เคยทำมาก่อน

2. **ขั้นปฏิบัติการ**

- 2.1 กระทำในสิ่งที่คิดว่าถนัด
- 2.2 ผลិតสินค้าหรือบริการในสิ่งที่มีความต้องการของตลาด
- 2.3 เงินทุน การกู้เงิน
- 2.4 การดำเนินงาน
- 2.5 ทำเลที่ตั้ง
- 2.6 การตลาด การขายและการโฆษณา

3. **ขั้นประเมินผล** เป็นการประเมินผลในสิ่งที่ได้ดำเนินการมาว่าประสบผลสำเร็จ หรือพบกับปัญหาอุปสรรคใดบ้าง เพื่อจักได้หาทางแก้ไข

เฉลียว สุวรรณกิตติ (อ้างในพรนิภา ปลัดสิงห์, 2536:14) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ ควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. มีความอดทนในการทำงานหนักได้
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ในการประกอบกิจกรรมใดๆ มักจะตั้งเป้าหมายสูง และสามารถปฏิบัติได้
4. เป็นผู้มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ
5. ไม่เบื่อง่าย ไม่ชอบทิ้งอะไรกลางคันเมื่อพบอุปสรรค
6. มีหลักในการแก้ปัญหา
7. รู้จักใช้คำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นให้เป็นประโยชน์
8. รู้จักใช้ความคิดแต่หันหลังเป็นบทเรียน
9. มีความคิดริเริ่ม และกล้ารับผิดชอบต่อการริเริ่มต่างๆ
10. เห็นคุณค่าของเงิน

ประทีน มหาจันทร์ (อ้างในพรนิภา ปลัดสิงห์, 2536:15) ได้สรุปลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งจะประสบผลสำเร็จไว้ดังนี้ คือ

1. มีความกล้าเสี่ยง
2. มีการออมทรัพย์เพื่อการลงทุน
3. รอคอยผลประโยชน์ระยะยาวได้
4. กล้าได้กล้าเสีย
5. ยินดีรับการเปลี่ยนแปลง
6. มีระเบียบวินัยในการควบคุมตนเอง
7. มีความคิดริเริ่ม

5. ความสัมฤทธิ์ผล

ความหมายของความสัมฤทธิ์ผล

เนื่องจากในการศึกษาวิจัยความสัมฤทธิ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ โดยต้องการศึกษาถึงประสิทธิผลหรือความสำเร็จหรือบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการแนะแนวอาชีพอิสระว่าได้ดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

วีระพล สุวรรณนันต์ (2524 : 67) กล่าวว่า ประสิทธิผล หมายถึง ระดับของการบรรลุความมุ่งหมายของโครงการ โดยที่ความมุ่งหมาย หมายถึง วัตถุประสงค์ของโครงการที่มีคุณสมบัติ คือ เป็นลายลักษณ์อักษรง่ายแก่การเข้าใจและชัดเจน ทำทนายผู้ดำเนินงานสามารถทำให้สำเร็จได้และสามารถวัดได้

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2526 : 42) กล่าวว่าประสิทธิผล หมายถึง การบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์ (2529 : 254) กล่าวว่าประสิทธิผล หมายถึง การพิจารณาว่าผลงานของนโยบายนั้น บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงไร ประสิทธิผลเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้หลักเหตุผลทางเทคนิควิชาการ

สรุปแล้ว ประสิทธิภาพก็คือ ผลงานที่ได้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งก็หมายถึงมีความสัมฤทธิ์ผลในวัตถุประสงค์นั้นๆ ซึ่งในการศึกษารั้วนี้ ความสัมฤทธิ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระก็คือความสำเร็จของการแนะแนวอาชีพอิสระของกรมการจัดหางานที่ดำเนินงานต่อผู้มารับบริการที่สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้นั้นเอง

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สัญญา จัตตานนท์ (2521:230) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแสวงหาแนวทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมชักจูงให้คนหันมาประกอบอาชีพอิสระ ผลการศึกษาพบว่าผู้ประกอบอาชีพอิสระมีการศึกษามาก บิดามารดาไม่ได้รับราชการหรือทำงานเหมือนกับผู้ว่างงาน มีรายได้เป็นที่น่าพอใจ ชอบอาชีพอิสระมาก่อนการประกอบอาชีพ อายุอยู่ในวัยกลางคน ในขณะที่คนว่างงานอยู่ในวัยหนุ่มสาวที่เพิ่งออกจากระบบการศึกษาไม่ประสบปัญหาเรื่องขาดทักษะ แต่ก็มีปัญหาเรื่องทุนบ้าง ความแตกต่างระหว่างผู้ประกอบการกับผู้ว่างงานที่สำคัญคือ ผู้ประกอบการมีทัศนคติต่ออาชีพดีกว่าผู้ว่างงาน

วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ส่งเสริมอาชีพส่วนตัว : แนวทางหนึ่งเพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงาน พบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ประกอบอาชีพส่วนตัวนอกระบบได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่ทำการค้ามีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ประกอบอาชีพประเภทหัตถอุตสาหกรรมและบริการ ผู้ประกอบอาชีพส่วนตัวนอกระบบส่วนใหญ่จะอยู่ในกรุงเทพฯเป็นเวลานานหลายปี โดยเรียนรู้และอาศัยประสบการณ์จากการทำงานมาก่อนที่จะประกอบอาชีพของตนเอง การประกอบอาชีพส่วนตัวหลายประเภทมิใช่เป็นงานที่จะเข้าทำได้ง่ายๆ จำเป็นจะต้องมีความรู้ มีทักษะและฝีมือ และความชำนาญตลอดจนประสบการณ์ในหลายๆ ด้าน สำหรับเหตุผลที่ประกอบอาชีพส่วนตัวในปัจจุบัน พบว่าในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพด้านการค้าให้เหตุผลส่วนใหญ่ว่า ไม่ทราบจะประกอบอาชีพอะไรดีเวลานี้ กิจการด้านการค้าใช้เงินทุนน้อยไม่ต้องใช้ทักษะและความชำนาญมากนัก สามารถฝึกฝนได้ง่าย ผู้ประกอบอาชีพ

ในกลุ่มหัตถอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า มีความถนัดความชำนาญและความสนใจในอาชีพนี้ ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพด้านบริการ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ไม่ทราบว่าทำอะไรดีกว่านี้ ชอบทำงานเป็นอิสระ บางส่วนได้รับการฝึกฝนทักษะจากญาติพี่น้อง จึงทำให้อยากมาเปิดกิจการเป็นของตนเอง ในการดำเนินกิจการทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น ไม่ต้องมีกฎระเบียบขั้นตอนทางกฎหมายมาเกี่ยวข้อง จึงทำให้การเข้าและออกทำได้ง่าย ฉะนั้นจึงทำให้ต้องเผชิญกับการแข่งขันค่อนข้างมาก

มัณฑุภา แร่งขำ (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การเพิ่มประสิทธิภาพการแนะแนวอาชีพเพื่อประสิทธิผลการจัดหางาน” ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการให้บริการจัดหางานและการแนะแนวอาชีพของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานประสบอยู่ประกอบด้วย ปัญหาในส่วนของผู้มาใช้บริการ เช่น ไม่มีความรู้ความเข้าใจในความรู้ ความสามารถของตนเอง ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านตลาดแรงงาน ปัญหาในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ เช่น มีทัศนคติค่อนข้างลบต่อผู้ใช้บริการ เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีน้อยและต้องปฏิบัติหน้าที่หลายหน้าที่ ปัญหาในส่วนของนายจ้างหรือสถานประกอบการ เช่น ไม่ปฏิบัติตามระเบียบราชการ การแจ้งข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงและปัญหาในส่วนอื่นๆ เช่น การขาดแคลนสื่อที่เป็นข้อมูลข่าวสารทางด้านแรงงานต่างๆ และการไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการให้คำปรึกษาและการทดสอบความพร้อมทางอาชีพ งบประมาณน้อย สำหรับสาเหตุของปัญหาเกิดจากความบกพร่องของกระบวนการแนะแนวอาชีพ การขาดความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดการแนะแนวอาชีพและแนวทางในการแนะแนวอาชีพของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้บริการแนะแนวอาชีพหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแนะแนวอาชีพรวมทั้งการขาดการติดต่อประสานงานอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกับนายจ้างหรือสถานประกอบการ และผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการแนะแนวอาชีพไว้ 2 แนวทาง คือ

ประการที่หนึ่งคือ การเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรที่ทำหน้าที่จัดหางานและแนะแนวอาชีพในกรมการจัดหางานคือ หน่วยงานในระดับกองและหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการประชาชน ได้แก่ สำนักงานจัดหางานจังหวัดทั้ง 75 จังหวัดและสำนักจัดหางานกรุงเทพ 9 แห่งในกรุงเทพมหานคร

ประการที่สองคือ การเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยงานที่จะมีส่วนสนับสนุนการจัดหางานและการแนะแนวอาชีพต่างๆ เป็นการสร้างเครือข่ายการแนะแนวอาชีพของกรมการจัดหางาน เช่น สถานศึกษาหรือสถาบันฝึกอบรมอาชีพ ฝึกทักษะฝีมือ ซึ่งแนวทางดังกล่าวเหล่านี้จะช่วยพัฒนาการแนะแนวอาชีพให้มีประสิทธิภาพนำไปสู่ประสิทธิผลในการจัดหางานต่อไป

พิรุฬห์ มฤคทัต (2540 : 43 - 44) ศึกษาเรื่อง “ข่าวสารตลาดแรงงานกับการแนะแนวอาชีพ” ผลการศึกษา พบว่า ข่าวสารตลาดแรงงานนอกจากจะเป็นข้อมูลที่ผู้บริหารใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายและวางแผนให้เหมาะสมกับการบริหารแรงงานในแต่ละคาบเวลาแล้ว ข่าวสารตลาดแรงงานยังเป็นปัจจัยสำคัญในการแนะแนวอาชีพ การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานในปัจจุบันยังไม่มีความสะดวก

ทั้งๆที่ยุคนี้เป็นยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศเนื่องจากยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความไม่พร้อมทางด้านบุคลากร ความไม่พร้อมด้านศูนย์รวมของข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงาน การเก็บข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานยังอยู่ในลักษณะต่างคนต่างทำคือ ต่างคนต่างทำซ้ำๆกัน และในส่วนของแรงงานที่ควรจะเป็นประโยชน์กับการกำหนดนโยบายยังไม่มีหน่วยงานใดดำเนินการ และในส่วนของกระบวนการแนะแนวอาชีพได้มีความพยายามที่จะให้บริการกลุ่มเป้าหมายนักเรียน นักศึกษา และคนหางาน ซึ่งค่อนข้างจะเป็นตลาดที่กรมการจัดหางานให้บริการแนะแนวอาชีพเป็นประจำอยู่แล้ว สำหรับคนกลุ่มใหญ่ของประเทศคือ กำลังแรงงานภาคเกษตรที่เป็นกลุ่มที่ยังมีการทำงานไม่เต็มที่ มีการว่างงานตามฤดูกาล มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน ควรเป็นกลุ่มเป้าหมายที่กรมการจัดหางานจะพิจารณาให้บริการแนะแนวอาชีพ และผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะประกอบด้วย การจัดวางบุคลากรที่รับผิดชอบการบริหารข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานให้มีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบและขอบเขตของข้อมูล ทักษะการวิเคราะห์ตลอดจนแสวงหาแหล่งข้อมูลต่างๆ และมีเทคนิคการนำเสนอที่เป็นมาตรฐาน

เซฟฟีโร (Shapero) (อ้างใน คู่มือผู้ประกอบการ, 2529 : 45) ได้รายงานผลการศึกษาว่าคนจำนวนมากที่เริ่มธุรกิจใหม่นั้นส่วนใหญ่เป็นเพราะแรงปรารถนาที่ต้องการจะประสบความสำเร็จในอาชีพด้วยลำแข้งของตนเอง หรือเป็นเพราะแรงของความขมขื่นที่พบมาในชีวิต จึงทำให้บุคคลเหล่านี้เสี่ยงสร้างธุรกิจของตนเอง แสดงว่าลักษณะของผู้ประกอบการที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความต้องการความสำเร็จหรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั่นเอง

ฮอร์นาเดย์ และ อบาวด์ (Hornaday and Aboud) (อ้างใน คู่มือผู้ประกอบการ, 2529 : 45) ได้ศึกษาลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบการพบว่า นอกจาก “ความต้องการความสำเร็จ” แล้ว ผู้ประกอบการยังต้องการความเป็นอิสระและความเป็นผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น คุณลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความเป็นอิสระและด้านความเป็นผู้นำคือ คุณลักษณะที่ผู้ประกอบการควรมีเป็นอย่างมาก

บทที่ 3

การแนะแนวอาชีพของกรมการจัดหางาน

การแนะแนวอาชีพ เป็นบริการที่กรมการจัดหางานให้บริการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 เมื่อครั้งยังเป็น กองแรงงาน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย และได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับ (กระทรวง แรงงานและสวัสดิการสังคม, 2543 : 93) ปัจจุบันถือเป็นภารกิจหลักที่กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคมต้องดำเนินการในการแนะแนวและส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานและผู้กำลังเข้าสู่ตลาดแรงงาน ได้มีความรู้ความสามารถและทราบความถนัดในการ ประกอบอาชีพของแต่ละคน ซึ่งการให้บริการแนะแนวอาชีพดำเนินการทั้งในส่วนกลางโดยกองส่งเสริม การมีงานทำและสำนักจัดหางานกรุงเทพฯและส่วนภูมิภาค โดยสำนักงานจัดหางานจังหวัดในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. บริการแนะแนวอาชีพและให้คำปรึกษาด้านอาชีพแก่บุคคลเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป ผู้ต้องขังและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ทหารปลดประจำการ ซึ่งบุคคลแต่ละกลุ่มต้องการการให้บริการที่แตกต่างกัน

1.1 การให้บริการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป ในการ ให้บริการเจ้าหน้าที่ผู้แนะแนวให้ข้อมูลเพื่อช่วยให้ผู้รับบริการได้ค้นหาตนเองให้ได้ทราบถึงความถนัด ความสนใจและบุคลิกภาพของตนเองว่ามีความถนัดและสนใจในอาชีพใด ให้ผู้รับบริการได้เข้าใจ ในโลก ของอาชีพและเห็นภาพของตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้ชัดเจน เพื่อให้การตัดสินใจเลือกอาชีพ มีความรอบคอบและตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูล

1.2 การให้บริการแนะแนวอาชีพแก่ทหารปลดประจำการ โดยความร่วมมือกับกองทัพบก กองทัพเรือและกองทัพอากาศ จัดทำโครงการส่งเสริมการมีงานทำให้แก่ทหารกองประจำการเพื่อให้ทหาร เหล่านี้มีงานทำหลังปลดประจำการ โดยการเผยแพร่ข้อมูลตำแหน่งงานว่าง ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและแนวทาง ในการประกอบอาชีพ

1.3 การให้บริการแนะแนวอาชีพแก่ผู้ต้องขังก่อนปลดปล่อย โดยความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ ในการให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการประกอบอาชีพ แหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น สถานที่ ฝึกอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งเผยแพร่เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพื่อเป็นข้อมูลในการประกอบอาชีพก่อนพ้นโทษ

1.4 การแนะแนวอาชีพให้กับเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยร่วมกับ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ดำเนินการแนะแนวอาชีพให้กับเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชนเพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านอาชีพ แนวทางในการประกอบอาชีพให้สามารถปรับตัว เข้าสู่สังคมได้ต่อไป

2. จัดกิจกรรมสนับสนุนบริการแนะแนวอาชีพ

2.1 การจัดสัมมนาครูแนะแนว เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของครูแนะแนวต่อบริการต่างๆ ของกรมการจัดหางานในการที่จะใช้สำหรับแนะแนวนักเรียนในสถานศึกษา และการประสานความร่วมมือระหว่างครูแนะแนวและหน่วยงานในด้านการแนะแนวอาชีพในอนาคต

2.2 การจัดกิจกรรมโครงการวันแนะแนวอาชีพให้แก่ นักเรียน นักศึกษา เป็นกิจกรรมที่จะทำให้นักเรียน นักศึกษาได้รู้จักตนเอง รู้จักโลกของอาชีพ โลกของงาน แหล่งข้อมูลต่างๆ ที่สามารถค้นคว้าเพิ่มเติม สาธิตการประกอบอาชีพอิสระต่างๆ โดยดำเนินการในโรงเรียนระดับชั้นต่างๆ

2.3 การจัดงานมหกรรมอาชีพ เพื่อให้การแนะแนวอาชีพแก่นักเรียน นักศึกษาผู้ว่างงานและประชาชนทั่วไป ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้านอาชีพ โดยมีการจัดนิทรรศการโลกอาชีพ นิทรรศการโลกกว้างทางการศึกษาให้บริการปรึกษาด้านอาชีพ ทดสอบความพร้อมทางอาชีพ ทดสอบบุคลิกภาพ การสาธิตอาชีพอิสระเพื่อให้สัมผัสกับอาชีพต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและสนับสนุนการตัดสินใจเลือกทางเดินในการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

2.4 การจัดแนะแนวอาชีพในระดับหมู่บ้าน เพื่อเป็นการแนะแนวการให้บริการของหน่วยงานแก่ประชาชนในตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งนับว่าเป็นการทำงานในเชิงรุกเพื่อรับทราบข้อมูลต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การหางานทำ การเดินทางไปทำงานต่างประเทศเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาให้บริการงานของหน่วยงาน

3. ให้บริการศูนย์ข้อมูลอาชีพ (Career Information Center) ศูนย์ข้อมูลอาชีพจะให้บริการข้อมูลอาชีพแก่ผู้ใช้บริการประเภทต่างๆ โดยเฉพาะนักเรียนและผู้ปกครองตลอดจนครูแนะแนว โดยในศูนย์ข้อมูลอาชีพได้มีการจัดทำเพิ่มอาชีพไว้ประมาณ 100 แห่ง (100 อาชีพ) รวมทั้งตัวอย่างอาชีพอิสระ แผ่นพับ เอกสารและข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้ใช้บริการค้นหาอาชีพที่ตนสนใจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ที่ศูนย์ข้อมูลอาชีพพร้อมที่จะให้คำปรึกษาแนะแนว โดยในขณะนี้ได้มีการปรับปรุงการจัดทำเพิ่มข้อมูลอาชีพพร้อม CD-ROM เพื่อให้ผู้บริการสามารถสืบค้นอาชีพที่ตนสนใจได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะประกอบด้วยข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับคำจำกัดความของอาชีพ โอกาสในการทำงาน รายได้ และอาชีพที่เกี่ยวข้องโดยจัดทำเป็นมุมแนะแนวอาชีพ (Careers corner) อีกทั้งกำลังดำเนินการจัดทำข้อมูลอาชีพลงคอมพิวเตอร์ในระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) เพื่อให้การบริการแนะแนวอาชีพเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็วยิ่งขึ้น

4. ให้บริการแนะแนวอาชีพในกรอบของการพัฒนาระบบแนะแนวอาชีพ ภายใต้ความช่วยเหลือของรัฐบาลสหพันธรัฐเยอรมัน โดยดำเนินการใน 5 จังหวัดนำร่อง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ขอนแก่น ชลบุรี และสงขลา โดยจังหวัดเหล่านี้จะเป็นต้นแบบในการให้บริการแนะแนวอาชีพในรูปแบบใหม่

ที่เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งจะให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดตั้งระบบการแนะแนวอาชีพที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่จำเป็นต่อการให้บริการแนะแนวอาชีพ มีการปรับปรุงเครื่องมือและอุปกรณ์ให้มีความพร้อมและทันสมัย ให้การฝึกอบรมบุคลากรที่ทำหน้าที่แนะแนวอาชีพให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและมีจิตใจที่พร้อมจะให้บริการแนะแนวอาชีพแก่ผู้มาใช้บริการ

การให้บริการแนะแนวอาชีพของกรมการจัดหางานกระทำใน 2 ลักษณะ คือ

1. ให้บริการข้อมูลข่าวสารในด้านการศึกษา การฝึกอบรมอาชีพ ข้อมูลอาชีพและข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้รับบริการได้ทราบถึงข้อเท็จจริงในด้านอาชีพที่มีหลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการให้บริการสำหรับผู้ใช้บริการเป็นกลุ่ม เช่น นักเรียน นักศึกษา

2. ให้คำปรึกษาแนะแนวรายบุคคลแก่ผู้ที่เข้ามาติดต่อขอใช้บริการในสำนักงาน โดยให้ผู้ใช้บริการรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ รู้จุดบกพร่องของตนเอง ความสามารถที่มีความสนใจ มีการนำเสนอทางเลือกให้แก่ผู้ให้บริการที่จะพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ

การแนะแนวการประกอบอาชีพให้กับผู้ให้บริการกลุ่มต่างๆ นั้น ส่วนหนึ่งนักแนะแนวอาชีพสามารถให้คำแนะนำให้วิเคราะห์ตนเอง รู้จักตนเองทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ค่านิยม ทัศนคติและบุคลิกภาพต่างๆ ที่ตรงกับความเป็นจริงทำให้สามารถเลือกอาชีพหรือเลือกศึกษาในสาขาอาชีพที่ตนเองสนใจและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างเหมาะสม แต่ยังมีบุคคลอีกส่วนหนึ่งไม่สามารถหางานทำได้ ไม่ต้องการศึกษาต่อ ประกอบกับปัญหาการถูกเลิกจ้างหรือมีอาชีพอยู่แล้ว แต่ต้องการรายได้เสริมให้กับครอบครัว กรมการจัดหางานถือว่าเป็นหน้าที่ในการที่จะทำให้นักเหล่านี้ได้มีงานทำและมีรายได้โดยเร็ว การแนะแนวอาชีพอิสระจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้ประสบปัญหาดังกล่าว สามารถที่จะเลือกประกอบอาชีพอิสระที่มีอยู่มากมายได้ตรงตามความรู้ ความสามารถ สภาพท้องถิ่นของตนเอง โดยบริการที่กรมการจัดหางานดำเนินการในการแนะแนวอาชีพอิสระ มีดังนี้

1. บริการให้คำปรึกษาแนะนำ แนะนำทางการประกอบอาชีพอิสระ สำหรับผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม เพื่อให้ทราบโอกาสทางธุรกิจหรือแนวทางประกอบอาชีพ โดยการให้ข้อมูลอาชีพ ข้อมูลสถานที่ฝึกอาชีพหรือฝึกอบรม ข้อมูลแหล่งเงินทุนรวมทั้งข้อมูลในการจะประกอบธุรกิจเบื้องต้น

2. ประสานบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แหล่งฝึกอาชีพ แหล่งเงินทุน ผู้ซื้อ/ตลาด เพื่อช่วยเหลือผู้ต้องการประกอบอาชีพอิสระหรือผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระอยู่แล้ว แต่มีปัญหาในด้านต่างๆ ให้สามารถประกอบอาชีพได้

3. จัดทำ รวบรวมและปรับปรุง ข้อมูลอาชีพอิสระประเภทต่างๆ ได้แก่ อาชีพที่ทำเพื่อการบริโภคอุปโภค สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ งานบริการ เกษตรกรรม ฯลฯ ให้เป็นหมวดหมู่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ โดยได้จัดทำหนังสือเส้นทางอาชีพ จัดทำทั้งเป็นรูปเล่มและแผ่นปลิวเพื่อใช้อัดสำเนาเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจและมาขอคำแนะนำภายในเล่มประกอบด้วย ข้อมูลอาชีพอิสระแต่ละอาชีพ มีรายละเอียดเกี่ยวกับเงินลงทุน แหล่งซื้ออุปกรณ์ วิธีดำเนินการ ตลาดหรือแหล่งจำหน่าย สถานที่ฝึกอบรม ข้อเสนอแนะต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ขอรับคำแนะนำสามารถตัดสินใจในเบื้องต้นว่า ตนเองพอที่จะประกอบอาชีพนั้นๆ ได้หรือไม่ มีเงินทุนพอหรือไม่

4. การจัดงานต่างๆ เพื่อแนะแนวอาชีพซึ่งรวมทั้งอาชีพอิสระด้วย ได้แก่ งานวันแนะแนวอาชีพ งานมหกรรมอาชีพ ซึ่งในงานดังกล่าวจะให้บริการแนะแนวอาชีพให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการประกอบอาชีพอิสระ มีการสาธิตอาชีพอิสระที่น่าสนใจโดยผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพนั้น ให้ผู้ที่สนใจในการประกอบอาชีพอิสระได้ทดลองปฏิบัติโดยวิทยากรที่ชำนาญในสาขาอาชีพนั้นๆ มีการจัดนิทรรศการอาชีพอิสระ และเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวกับอาชีพ

5. การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระตามโครงการต่างๆ ได้แก่ โครงการขยายผลการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ โครงการสร้างอาชีพใหม่ให้คนตกงาน/ว่างงาน โครงการส่งเสริมการมีงานทำให้กับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ได้แก่ ทหารที่ปลดประจำการ คนพิการ นักโทษที่กำลังจะพ้นโทษ ได้ทราบถึงขั้นตอน และวิธีการ และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่ต้องพบเจอในการเริ่มต้นประกอบอาชีพอิสระ

6. การแนะแนวอาชีพอิสระทางสถานีวิทยุกระจายเสียง เป็นการแนะแนวอาชีพอิสระอีกรูปแบบหนึ่งที่กรมการจัดหางานดำเนินการ โดยหน่วยงานของกรมที่อยู่ตามภูมิภาคขอความร่วมมือหรือซื้อเวลาในการออกอากาศจากสถานีวิทยุในท้องถิ่นเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ต่างๆแก่ผู้ฟังเกี่ยวกับการกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานของกรมการจัดหางานรวมทั้งให้การแนะแนวอาชีพอิสระ โดยจะเป็นการให้ข้อมูลและขั้นตอนในการเริ่มต้นดำเนินกิจการ ความเป็นไปได้ของอาชีพที่จะดำเนินงานในจังหวัด แหล่งอบรมให้ความรู้และข้อมูลเพิ่มเติมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ อาชีพอิสระใหม่ๆ ที่ได้รับการเผยแพร่ตามสื่อต่างๆ และผู้จัดรายการเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ประชาชน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังได้เห็นช่องทางประกอบอาชีพที่แปลกใหม่ หลากหลายยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังจัดทำหนังสือถนนสายอาชีพขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการแนะแนวและส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะให้ผู้แนะแนวอาชีพอิสระนำไปเป็นแนวทางสำหรับแนะแนวอาชีพอิสระ คือ

1. แนวทางการประกอบอาชีพอิสระ
2. ข้อมูลแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ

3. ข้อมูลแหล่งฝึกอาชีพหรือสถานฝึกอบรม

4. ข้อมูลอาชีพต่างๆ

ซึ่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้นย่อมไม่พอเพียงในการที่จะให้คำแนะนำอาชีพแก่ผู้มาใช้บริการ ผู้แนะนำอาชีพอิสระจะต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมในหลายๆประการ โดยเฉพาะข้อมูลในท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด ได้แก่ แหล่งฝึกอาชีพและแหล่งเงินทุนภายในจังหวัดของตนเองหรือจังหวัดใกล้เคียงหรือความรู้พื้นฐานบางอย่างที่ต้องมีในการประกอบธุรกิจเบื้องต้น ซึ่งผู้ให้คำแนะนำอาชีพอิสระต้องสามารถตอบคำถามและให้คำแนะนำได้ ซึ่งผู้ให้คำแนะนำอาชีพอิสระจะต้องหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ เพื่อให้สามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ขอรับคำแนะนำเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการเริ่มต้นประกอบอาชีพอิสระต่อไป

ข้อมูลที่นักแนะนำอาชีพอิสระต้องมีให้กับผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระ

1. เลือกอาชีพที่ถนัด จะต้องพยายามให้ผู้ที่มาใช้บริการค้นหาให้พบว่าตนเองถนัดหรือสนใจที่จะประกอบอาชีพใด มีความสามารถในอาชีพนั้นหรือไม่ ถ้าคิดจะประกอบอาชีพนั้นจะสามารถทำได้มากน้อยเพียงใด นอกเหนือจากการเลือกอาชีพที่มีความถนัดแล้ว ปัจจัยอื่นก็เป็นสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาเช่นกัน เช่น อาชีพที่จะทำนั้นมีผู้ทำอยู่ก่อนมากน้อยแค่ไหน อาชีพนั้นมีความสำคัญที่ผู้คนที่ต้องการใช้บริการหรือแสวงหาจากเราเพียงใด การลงทุนต้องใช้เงินทุนมากน้อยเพียงใด จุดคุ้มทุนใช้ระยะเวลาานแค่ไหน ตลาดหรือโอกาสของอาชีพนั้นมีช่องว่างให้เราแทรกตัวเข้าไปได้มากน้อยเพียงใด เป็นต้น

2. พัฒนาความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น โดยแนะนำให้ศึกษาถึงเทคนิคหรือเคล็ดลับรายละเอียดของอาชีพนั้นๆ ให้ได้มากที่สุด บุคคลหรือสถานที่ที่สามารถติดต่อขอความรู้หรือคำแนะนำหรือขอเข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อให้ตนเองมีความมั่นใจที่จะประกอบอาชีพนั้น มีการฝึกปฏิบัติเพื่อให้มีประสบการณ์ก่อนดำเนินการจริง

3. การแนะนำให้พิจารณาถึงองค์ประกอบอื่นที่จำเป็น เช่น ทำเลที่ตั้งหรือสถานที่ที่จะประกอบอาชีพอิสระ แหล่งเงินทุนซึ่งผู้ที่จะประกอบอาชีพจะต้องใช้ในการดำเนินงานอาจเป็นเงินสะสมของตนเอง การร่วมหุ้นลงทุนกันในระหว่างเครือญาติหรือสถาบันการเงินที่ให้สินเชื่อแก่ผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระอย่างคร่าวๆ ว่ามีอยู่ที่ใดบ้าง เงื่อนไขในแต่ละประเภทเป็นอย่างไร เป็นต้น

4. ต้องไม่เป็นนักฝันเพียง คิดแต่การได้กำไรจากการประกอบกิจการเพียงอย่างเดียว นักแนะนำจะต้องให้กำลังใจให้มีความอดทนหากการดำเนินการในช่วงแรกๆ ไม่ประสบผลสำเร็จ คิดหาทางแก้ไข มีการวางแผน การบริหารจัดการที่ดีไม่ว่ากิจการนั้นจะดูเล็กน้อยไม่ใหญ่โตก็ตาม

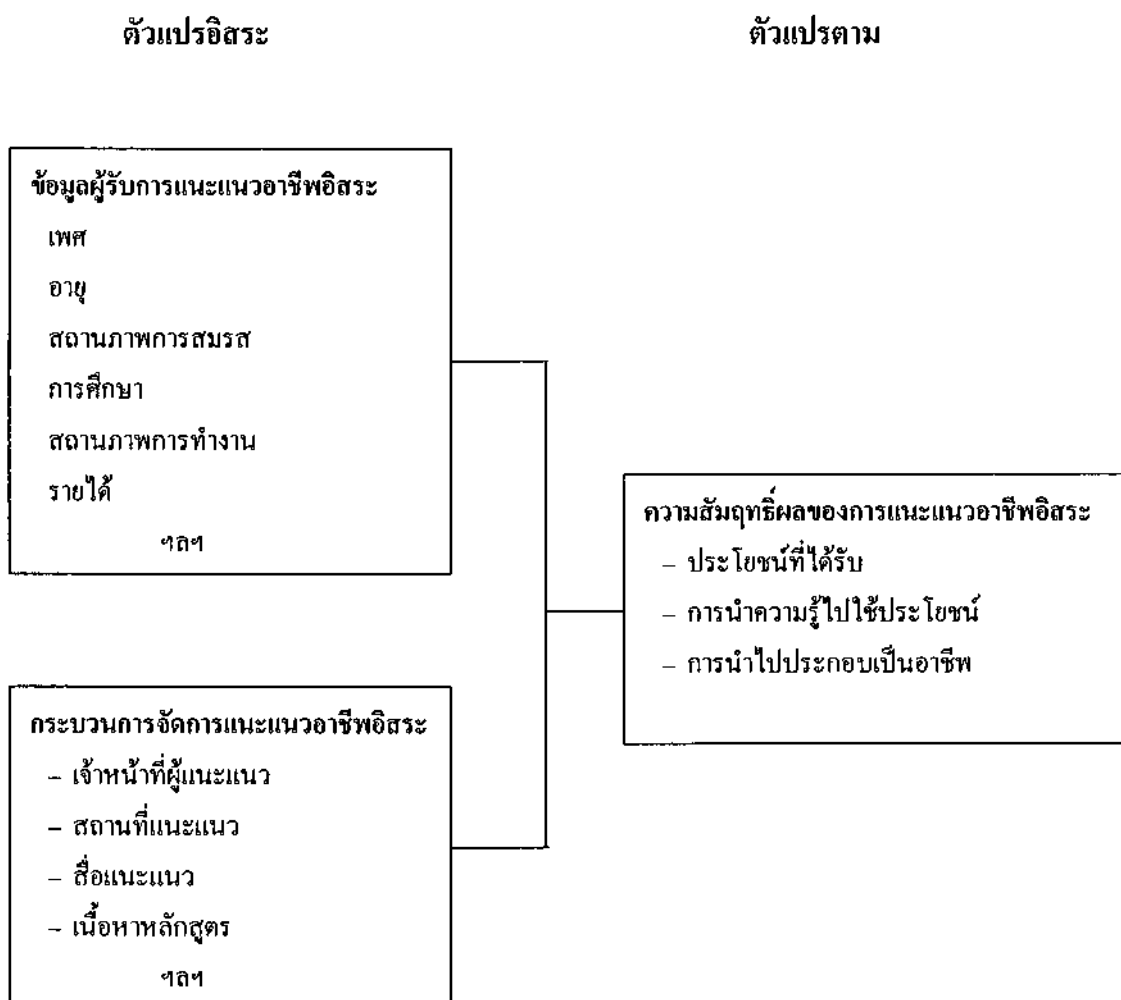
บทที่ 4

กรอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ ซึ่งกรมการจัดหางานดำเนินการให้การแนะแนวอาชีพอิสระแก่ประชาชนที่มาใช้บริการ โดยมีกรอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา การนิยามตัวแปรและการวัด เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรอิสระของประชากรซึ่งเป็นผู้มาใช้บริการแนะนำอาชีพอิสระ ได้แก่

1.1 ข้อมูลทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา สถานภาพการทำงาน รายได้ เหตุจูงใจที่เข้ารับการแนะนำอาชีพอิสระ ผู้แนะนำให้เข้ารับการแนะนำอาชีพอิสระ และการได้รับการแนะนำอาชีพอิสระก่อนมาใช้บริการ

1.2 กระบวนการจัดการในการดำเนินการแนะนำอาชีพอิสระ ซึ่งประกอบด้วย

- ด้านเจ้าหน้าที่หรือบุคลากร
- ด้านสถานที่
- ด้านเอกสารประกอบการแนะนำอาชีพอิสระ
- ด้านเนื้อหา/ความรู้ในการให้คำแนะนำอาชีพอิสระ

ตัวแปรตาม คือ สิ่งที่ผู้มาขอรับการแนะนำอาชีพอิสระได้รับจากผู้ให้การแนะนำอาชีพอิสระในเรื่อง ดังต่อไปนี้

- ประโยชน์ที่ได้รับ
- การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์
- การนำไปประกอบเป็นอาชีพ

2. นิยามศัพท์

ความสัมฤทธิ์ผล หมายถึง ความสำเร็จหรือประโยชน์ที่ประชาชนผู้มาขอรับการแนะนำอาชีพอิสระได้รับจากกรมการจัดหางาน

การแนะนำอาชีพอิสระ หมายถึง การให้คำปรึกษา แนะนำทางในการประกอบอาชีพอิสระแก่ประชาชน ตลอดจนแนะนำแหล่งเงินทุน แหล่งฝึกอบรมแก่ประชาชน ผู้ว่างงานที่ต้องการประกอบอาชีพส่วนตัวหรืออาชีพอิสระ หรืออาชีพเสริม เช่น การทำอาหารขาย การเย็บปักถักร้อย การประดิษฐ์ต่างๆ การประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เป็นต้น

ผู้ร่วมงานนัดพบแรงงาน หมายถึง ประชาชนที่มาใช้บริการรับคำแนะนำอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นกิจกรรมฯ หนึ่งในงานนัดพบแรงงาน

ผู้ใช้บริการโครงการฝึกอบรมต่างๆ หมายถึง ประชาชนที่มาใช้บริการลงทะเบียนขอเข้ารับ การฝึกอบรมในโครงการฝึกอบรมต่างๆ ที่หน่วยงานของกรมการจัดหางานจัดขึ้น เช่น ในโครงการ เพื่อช่วยเหลือคนตกงาน/ว่างงาน

ผู้รับการแนะนำในหมู่บ้าน/ชุมชน หมายถึง ประชาชนที่มาใช้บริการรับคำแนะนำอาชีพอิสระจากเจ้าหน้าที่แนะนำอาชีพของกรมการจัดหางานที่เข้าไปให้การแนะนำอาชีพในหมู่บ้าน/ชุมชน

ผู้รับการแนะนำที่สำนักงาน หมายถึง ประชาชนที่มาใช้บริการรับคำแนะนำอาชีพอิสระจากเจ้าหน้าที่แนะนำอาชีพของกรมการจัดหางานยังหน่วยงานของกรมการจัดหางาน

ประโยชน์ที่ได้รับ หมายถึง ประโยชน์ต่างๆ ที่ผู้มาใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระได้รับจากการให้การแนะแนวอาชีพอิสระของเจ้าหน้าที่

การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ หมายถึง การนำความรู้ที่ได้รับจากการแนะแนวอาชีพอิสระไปใช้ประโยชน์ของผู้ที่มาขอรับการแนะแนวอาชีพอิสระ

การนำไปประกอบเป็นอาชีพ หมายถึง การนำความรู้ที่ได้รับจากการแนะแนวอาชีพอิสระไปใช้ประกอบอาชีพอิสระ

3. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยถึงความสัมฤทธิ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ ดังนั้นจึงกำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

พื้นที่ดำเนินการ กำหนดพื้นที่ดำเนินการใน 6 พื้นที่คือภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร

คัดเลือกจังหวัดที่จะทำการศึกษา ใช้การเลือกจังหวัดที่จะทำการศึกษาโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจังหวัดที่มีสถิติการจัดหางานในประเทศ จำแนกตามรายจังหวัด ในปี 2542 ที่มีผู้สมัครงานใหม่สูงสุด 1 ลำดับ และต่ำสุด 1 ลำดับ ในแต่ละภาค รวม 10 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน นครพนม ชัยภูมิ พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง ชลบุรี นครนายก สงขลา กระบี่และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เพิ่มจังหวัดขอนแก่นอีกจังหวัด สำหรับกรุงเทพมหานคร คัดเลือกสำนักจัดหางานกรุงเทพที่มีสถิติการจัดหางานในประเทศ จำแนกตามรายจังหวัด ปี 2542 มีผู้สมัครงานใหม่สูงสุด 1 ลำดับ และต่ำสุด 1 ลำดับ รวม 2 แห่ง ได้แก่สำนักจัดหางานกรุงเทพ 2 และสำนักจัดหางานกรุงเทพ 4 รวมเป็นพื้นที่ดำเนินการทั้งสิ้น 13 แห่ง

4. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ

1. ประชาชนที่มารับบริการแนะแนวอาชีพอิสระกับหน่วยงานของกรมการจัดหางาน จำนวน 240 คน
2. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพอิสระของสำนักงานจัดหางานจังหวัด/สำนักจัดหางานกรุงเทพในพื้นที่ดำเนินการแห่งละ 1 คน รวม 12 คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มีการเก็บข้อมูล 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เก็บในวันที่กลุ่มตัวอย่างได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระจากเจ้าหน้าที่ ครั้งที่ 2 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเดิมหลังจากการสัมภาษณ์ในครั้งที่ 1 ไปแล้วเป็นระยะเวลา 1 เดือนขึ้นไป เพื่อดูความสัมฤทธิ์ผล ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีแบบสอบถามจำนวน 3 ชุด ดังนี้

1. แบบสอบถามชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างหลังจากที่ใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระจากเจ้าหน้าที่ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน รายได้ เหตุจูงใจที่ขอเข้ารับการแนะแนวอาชีพอิสระ ผู้แนะนำและการเคยหรือไม่เคยได้รับการแนะแนวอาชีพก่อนหน้าที่มาใช้บริการ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินการแนะแนวอาชีพอิสระ ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ ด้านสถานที่ ด้านเอกสารประกอบการแนะแนวอาชีพอิสระ ด้านเนื้อหาที่ได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระ แนวคิดหลังจากได้รับการแนะแนวประโยชน์ที่ได้รับ ความคาดหวัง ความต้องการต่อออกความรู้และข้อเสนอแนะโดยเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด ในส่วนที่เป็นปลายปิดนั้น ใช้วิธีวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ให้เลือกตอบและกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ดี	มีค่าเท่ากับ	3
พอใช้	มีค่าเท่ากับ	2
ควรปรับปรุง	มีค่าเท่ากับ	1

เมื่อได้คะแนนรวมและคิดค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นแล้ว นำมาแบ่งระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับควรจะต้องปรับปรุง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.00	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี

2. แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเดิมหลังจากได้มีการสัมภาษณ์ไปแล้วเป็นระยะเวลา 1 เดือนขึ้นไป ข้อมูลประกอบด้วยอาชีพปัจจุบัน รายได้ ประโยชน์ที่ได้รับ การนำความรู้ที่ได้จากการแนะแนวอาชีพไปใช้ประโยชน์รูปแบบการแนะแนวอาชีพอิสระที่ต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะ

3. แบบสอบถามชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้การแนะแนวอาชีพอิสระ ข้อมูลประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์ การทำงานเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพ การศึกษา ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพอิสระและวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ

6. เกณฑ์การวิเคราะห์ความสัมฤทธิ์ผล

- นำผลการวิเคราะห์จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 วัดความสัมฤทธิ์ผลจากประโยชน์ที่ได้รับจากการแนะแนวอาชีพอิสระและครั้งที่ 2 วัดความสัมฤทธิ์ผลจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และการนำไปประกอบอาชีพ

การจัดระดับค่าเพื่อวัดความสัมฤทธิ์ผล

มีค่าร้อยละ 50.0 ลงมา หมายถึง มีความสัมฤทธิ์ผลระดับน้อย

มีค่าร้อยละ 51.0 – 75.0 หมายถึง มีความสัมฤทธิ์ผลระดับปานกลาง

มีค่าร้อยละ 76.0 – 100.0 หมายถึง มีความสัมฤทธิ์ผลระดับมาก

นำค่าร้อยละที่ศึกษาได้จากตัวแปรในแต่ละตัวมาเทียบกับค่าร้อยละที่ตั้งไว้เป็นตัวชี้วัดความสัมฤทธิ์ผล ถ้าได้ค่าร้อยละสูงกว่าที่ตั้งไว้ แสดงว่าด้านนั้นมีความสัมฤทธิ์ผลอยู่ในระดับสูง แต่ถ้าได้ค่าร้อยละต่ำกว่าที่ตั้งไว้ แสดงว่าด้านนั้นมีความสัมฤทธิ์ผลอยู่ในระดับต่ำ

7. การประเมินแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามที่จะใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างไปทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยทำการสัมภาษณ์ที่จังหวัดสุพรรณบุรี พร้อมทั้งขอคำปรึกษาแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

8. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการจัดเก็บมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์
2. นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส แปลงรหัสลงใน Coding Sheet จากนั้นบันทึกลงในแผ่น diskette
3. ประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและค่า Chi - Square

บทที่ 5

ผลการศึกษา

จากการกำหนดสัดส่วนและจำนวนของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ในกลุ่มที่ 1 ได้กำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างไว้ 240 คน โดยแบ่งเป็น 4 ประเภทๆ ละ 60 คน ซึ่งในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 มีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน เนื่องจากแต่ละจังหวัดที่มีผู้มาใช้บริการขอรับการแนะนำอาชีพในแต่ละประเภทมีสัดส่วนแตกต่างกันจึงได้เก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมในประเภทที่สามารถเก็บข้อมูลได้ จำนวนทั้งสิ้น 310 คน และการเก็บข้อมูลในครั้งที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเดิมที่ได้รับการแนะนำอาชีพอิสระไปแล้วประมาณ 1 เดือนขึ้นไป

ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแนะนำอาชีพอิสระของสำนักงานจัดหางานจังหวัด และสำนักจัดหางานกรุงเทพมหานครแห่งละ 1 คน รวม 12 คน แต่บางจังหวัดมีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแนะนำอาชีพ 2 คน ซึ่งตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 18 คน เมื่อได้แบบสอบถามครบถ้วนจึงได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์เพื่อเสนอผลการศึกษาในแต่ละส่วน ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ใช้บริการแนะนำอาชีพอิสระ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 3 ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ร่วมงานนัดพบแรงงาน	54	17.4
ผู้ใช้บริการโครงการฝึกอบรมอาชีพต่างๆ	122	39.3
ผู้ที่รับการแนะนำในหมู่บ้าน/ชุมชน	29	9.3
ผู้ที่รับการแนะนำที่สำนักงาน	105	33.9
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 1 ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน ปรากฏว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เก็บจากผู้ที่ใช้บริการแนะนำอาชีพจากโครงการฝึกอบรมต่างๆ ของสำนักงานมากที่สุด จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมาเป็นผู้ที่ได้รับการแนะนำที่สำนักงาน จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 และผู้ร่วมงานนัดพบแรงงาน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	81	26.1
หญิง	229	73.9
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	127	41.0
25 – 30 ปี	43	13.9
31 – 35 ปี	30	9.7
36 – 40 ปี	36	11.6
ตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป	74	23.9
$\bar{X} = 32.27, S.D. = 12.01, \text{Min} = 14, \text{Max} = 75$		
สถานภาพการสมรส		
โสด	154	49.7
สมรส	139	44.8
หย่า/แยกกันอยู่	10	3.2
หม้าย	7	2.3
การศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	7	2.3
ประถมศึกษา	88	28.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	61	19.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	61	19.7
ปวส./ปวท./ อนุปริญญา	38	12.3
ปริญญาตรี	55	17.7

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพการทำงาน		
ว่างงาน	135	43.5
กำลังศึกษา	19	6.1
เกษตรกร	51	16.5
รับจ้างทั่วไป	26	8.4
ลูกจ้างเอกชน	14	4.5
ประกอบอาชีพส่วนตัว	46	14.8
อื่นๆ	19	6.1
รายได้		
ไม่มีรายได้	145	46.8
น้อยกว่า 5,000 บาท	90	29.0
มากกว่า 5,000 บาท	55	17.7
ไม่ระบุ	20	6.5
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 73.9 เพศชาย จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 26.1 อายุผู้ให้บริการ ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมาเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 และอายุระหว่าง 25 - 30 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 โดยผู้ให้บริการในครั้งนี้มีอายุต่ำสุด 14 ปี และอายุสูงสุด 75 ปี และอายุเฉลี่ยของผู้ให้บริการแนะแนวอาชีพฯ 32 ปี ($\bar{X} = 32.27$ S.D. = 12.01) เมื่อพิจารณาสถานภาพของผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นโสด จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 49.7 รองลงมาเป็นผู้ที่สมรสแล้ว จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 และเป็นผู้ที่สมรสแล้วแต่หย่าหรือแยกกันอยู่ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 การศึกษาผู้ให้บริการที่มาใช้บริการจบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4 รองลงมาเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีจำนวนเท่ากันคือ 61 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 สถานภาพการทำงานผู้ให้บริการส่วนใหญ่เป็นผู้ว่างงาน จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 รองลงมาเป็นผู้ที่มี

อาชีพเป็นเกษตรกร จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และประกอบอาชีพส่วนตัว จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 เมื่อพิจารณารายได้ของผู้ใช้บริการพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้มีมากที่สุดถึง 145 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมาเป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 และเป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 5,000 บาท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 เนื่องจากผู้มาใช้บริการแนะนำมีสถานภาพการทำงานเป็นผู้ว่างงานมากที่สุด และส่วนหนึ่งกำลังศึกษาอยู่ ซึ่งผู้ที่กำลังศึกษาอยู่นั้นมีจำนวนหนึ่งที่ทำงานพิเศษมีรายได้เป็นของตนเอง แต่อีกจำนวนหนึ่งกำลังศึกษาอยู่อย่างเดียว ไม่มีรายได้เป็นของตนเอง

ตารางที่ 5 จำนวนบุตรของผู้รับการแนะนำอาชีพอิสระ

จำนวนบุตร	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีบุตร	11	7.1
มีบุตร 1 คน	43	27.6
มีบุตร 2 คน	64	41.0
มีบุตร 3 คน	24	15.4
มีบุตร 4 คนขึ้นไป	14	9.0
รวม	156	100.0

จากตารางที่ 5 ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีบุตร 2 คน จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมามีบุตร 1 คน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 และมีบุตร 3 คน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนบุตรเฉลี่ย 2 คน ($\bar{X} = 1.86$ S.D. = 1.30)

ตารางที่ 6 เหตุผลที่เข้ารับการแนะแนวอาชีพอิสระ

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
ว่างงาน	144	46.5
ต้องการนำความรู้ไปประกอบอาชีพหลัก	75	24.2
ต้องการนำความรู้ไปประกอบอาชีพเสริม	144	46.5
ต้องการสร้างรายได้เพิ่ม	147	47.4
ต้องการเพิ่มความรู้และทักษะฝีมือ	110	35.5
อื่นๆ	8	2.6

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 6 เหตุผลที่เข้ารับการแนะแนวอาชีพอิสระของผู้ใช้บริการ พบว่า ต้องการสร้างรายได้เพิ่มมากที่สุด 147 คน คิดเป็นร้อยละ 47.4 รองลงมาเป็นเหตุผลของการว่างงานและต้องการนำความรู้ไปประกอบอาชีพเสริม มีจำนวนเท่ากันคือ 144 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 และต้องการเพิ่มความรู้และทักษะฝีมือ จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 สำหรับผู้ที่ให้เหตุผลว่าต้องการนำความรู้ไปประกอบอาชีพหลัก มีเพียง 75 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 ส่วนเหตุผลอื่นๆ มีความต้องการนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่แก่คนรู้จักที่ว่างงานหรือผู้ที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ เป็นต้น

ตารางที่ 7 ผู้ที่แนะนำให้เข้ารับการแนะแนวอาชีพอิสระ

ผู้ที่แนะนำ	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่สำนักงานจัดหางาน	121	39.0
มาด้วยตนเอง	98	31.6
เพื่อน/ญาติ	55	17.7
อื่นๆ	36	11.6
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 7 ผู้ที่แนะนำให้เข้ารับการแนะแนวอาชีพอิสระ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ระบุว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานจัดหางาน เป็นผู้แนะนำเนื่องจากส่วนหนึ่งมาสมัครงานที่สำนักงานหรือในงาานนัดพบแรงงาน แต่มีคุณสมบัติไม่ตรงกับตำแหน่งงานที่ประกาศรับสมัคร เจ้าหน้าที่จึงแนะนำให้เข้ารับการแนะแนวอาชีพอิสระเพื่อเป็นทางเลือกทางหนึ่งในการประกอบอาชีพ จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมาเป็นผู้ที่มาด้วยตนเอง เนื่องจากทราบว่าสำนักงานจัดหางานจังหวัดหรือหน่วยงานของกรมการจัดหางาน มีบริการ ให้การแนะแนวอาชีพอิสระแก่ผู้ที่สนใจ จำนวน 98 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.6 และมีเพื่อน/ญาติ

แนะนำ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 นอกจากนั้นเป็นผู้ที่ทราบจากผู้นำชุมชน หน่วยงานอื่นๆ เช่น ประกาศของโรงเรียน มหาวิทยาลัย และข่าวประชาสัมพันธ์ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ตารางที่ 8 การได้รับการแนะนำอาชีพอิสระก่อนมาใช้บริการของกรมการจัดหางาน

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	243	78.4
เคย	67	21.6
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 8 ผู้เข้ารับการแนะนำอาชีพอิสระส่วนใหญ่จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 78.4 ไม่เคยได้รับการแนะนำอาชีพอิสระมาก่อน มีเพียงส่วนน้อยที่เคยได้รับการแนะนำอาชีพมาก่อน จำนวน 67 คิดเป็นร้อยละ 21.6

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการในการแนะนำอาชีพอิสระ

ผู้ให้บริการได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการในการแนะนำอาชีพอิสระของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการว่าให้บริการในระดับใดในแต่ละด้าน

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นด้านเจ้าหน้าที่แนะนำอาชีพอิสระ

ความคิดเห็น	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	\bar{X}	S.D.
- มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลักสูตรที่แนะนำอาชีพ	191(61.6)	101(32.6)	18(5.8)	2.56	0.60
- ให้ความเอาใจใส่ต่อผู้มาใช้บริการแนะนำอาชีพ	233(75.2)	62(20.0)	15(4.8)	2.70	0.55
- สามารถให้คำแนะนำในการเลือกแนวทางการประกอบอาชีพอิสระได้	201(64.8)	89(28.7)	20(6.5)	2.58	0.61
- สามารถให้ความรู้ด้านการวางแผนการจัดการด้านการตลาด	135(43.5)	127(41.0)	48(15.5)	2.28	0.72
- สามารถตอบคำถามได้ชัดเจน	197(63.5)	89(28.7)	24(7.7)	2.56	0.63
- สามารถแนะนำสถานที่เรียน/ฝึกอาชีพอิสระได้	185(59.7)	96(31.0)	29(9.3)	2.50	0.66
- สามารถแนะนำวิทยากรในการฝึกอาชีพอิสระได้	165(53.2)	105(33.9)	40(12.9)	2.40	0.71
- สามารถแนะนำแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพอิสระได้	136(43.9)	123(39.7)	51(16.4)	2.27	0.73

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 9 ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านเจ้าหน้าที่ผู้แนะนำอาชีพอิสระ พบว่า ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ผู้แนะนำอาชีพอิสระอยู่ในระดับดี โดยเห็นว่าเจ้าหน้าที่ให้ความเอาใจใส่ ต่อผู้มาใช้บริการแนะนำอาชีพมากที่สุดจำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 75.2 รองลงมาเห็นว่าเจ้าหน้าที่ สามารถให้คำแนะนำในการเลือกแนวทางการประกอบอาชีพอิสระได้ จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 และเห็นว่าเจ้าหน้าที่สามารถตอบคำถามได้ชัดเจน จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5

สำหรับความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ให้การแนะนำในหัวข้อต่างๆ แล้ว ผู้ใช้บริการเห็นว่าเจ้าหน้าที่ ควรปรับปรุงในเรื่องดังนี้ ความสามารถในการแนะนำแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 รองลงมาคือ ความสามารถในการให้ความรู้ด้านการวางแผนการจัดการด้านการตลาด จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และความสามารถในการแนะนำวิทยากรในการฝึกอาชีพ อิสระได้ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9

ความคิดเห็นในภาพรวมของผู้ใช้บริการการแนะนำอาชีพฯที่มีต่อเจ้าหน้าที่ผู้ให้การแนะนำ อาชีพฯจากค่าเฉลี่ยแล้ว ผู้ใช้บริการแนะนำอาชีพอิสระมีความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 2.46$)

ตารางที่ 10 ความคิดเห็นด้านสถานที่

ความคิดเห็น	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	\bar{X}	S.D.
สำนักงานมีห้องหรือบริเวณที่จัดไว้สำหรับ การแนะนำอาชีพมีความเหมาะสม	162(52.3)	115(37.1)	33(10.6)	2.42	0.68

จากตารางที่ 10 ความคิดเห็นในด้านสถานที่ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อสถานที่ ที่จัดไว้สำหรับการแนะนำอาชีพที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 52.3 รองลงมาเห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 115 คิดเป็นร้อยละ 37.1 และจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 เห็นว่าควรที่จะต้องปรับปรุง และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้วผู้ให้บริการมีความคิดเห็นในด้านสถานที่ ที่จัดไว้สำหรับการแนะนำอาชีพฯอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 2.42$, S.D. = 0.68)

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นด้านเอกสารประกอบการแนะนำอาชีพอิสระ

ความคิดเห็น	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	\bar{X}	S.D.
สื่อและเอกสารที่ใช้ประกอบการแนะนำอาชีพอิสระมีความชัดเจนเหมาะสม	134(43.2)	115(37.1)	61(19.7)	2.24	0.76

จากตารางที่ 11 ความคิดเห็นในด้านเอกสารประกอบการแนะนำ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อสื่อและเอกสารที่ใช้ประกอบการแนะนำอาชีพอิสระว่ามีความชัดเจนเหมาะสมอยู่ในระดับดี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 รองลงมาเห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 และเห็นว่าควรที่จะต้องปรับปรุง มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้ว ผู้มาใช้บริการแนะนำอาชีพอิสระมีความคิดเห็นในด้านเอกสารประกอบการแนะนำอาชีพอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 2.24$, S.D. = 0.76)

ตารางที่ 12 ความคิดเห็นด้านเนื้อหาของอาชีพที่ได้รับการแนะนำอาชีพอิสระ

ความคิดเห็น	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	\bar{X}	S.D.
อาชีพที่ได้รับการแนะนำมีความเหมาะสมที่จะนำไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้	189(61.0)	106(34.2)	15(4.8)	2.56	0.59

จากตารางที่ 12 ความคิดเห็นในด้านเนื้อหาของอาชีพที่ได้รับการแนะนำ มีความเหมาะสมที่จะนำไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้ พบว่า ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาของอาชีพที่เจ้าหน้าที่จัดหรือแนะนำมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 61.1 รองลงมาเห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 เห็นว่าควรต้องปรับปรุง และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้วผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นในด้านเนื้อหาของอาชีพที่ได้รับการแนะนำอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.56$, S.D. = 0.59)

จะเห็นว่าผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นเฉลี่ยระดับสูงสุด ในด้านเนื้อหาของอาชีพที่ได้รับการแนะนำอาชีพอิสระและระดับต่ำสุดเป็นความคิดเห็นในด้านเอกสารประกอบการแนะนำอาชีพอิสระ ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวจะต้องปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการแนะนำอาชีพอิสระ

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการที่เห็นว่าควรปรับปรุงในกระบวนการแนะแนวอาชีพอิสระ

ปัจจัยที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ด้านเจ้าหน้าที่	37	11.9
ด้านสถานที่	46	14.8
ด้านเอกสารประกอบการแนะแนว	53	17.1
เนื้อหาของอาชีพที่ได้รับการแนะแนว	30	9.7
อื่นๆ	50	16.1

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 13 ข้อคิดเห็นของผู้ใช้บริการเมื่อเจ้าหน้าที่ให้บริการแล้วเห็นว่า สิ่งที่ต้องปรับปรุง เพื่อให้การแนะแนวอาชีพอิสระมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์สูงสุด โดยพิจารณาร่วมกับตารางที่ 9 - 12

ด้านเจ้าหน้าที่ ผู้ใช้บริการเห็นว่าควรปรับปรุง จำนวน 245 คน มีผู้เสนอแนะควรปรับปรุงด้านเจ้าหน้าที่ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 ของผู้ที่เห็นว่าควรปรับปรุงด้านเจ้าหน้าที่ทั้งหมดและคิดเป็นร้อยละ 11.9 ของผู้แสดงความคิดเห็น โดยเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่หรือผู้ที่ให้บริการแนะแนวอาชีพอิสระควรปรับปรุง ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานแนะแนวควรมีจิตใจในการบริการ มีความรู้ความสามารถและมีข้อมูลด้านอาชีพต่างๆ ในการให้การแนะแนวอาชีพและสามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจน เช่น ในเรื่องสถานที่ฝึกอบรม แหล่งวัสดุคิบบ แหล่งเงินทุน เป็นต้น
2. ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเฉพาะด้านการแนะแนวเพื่อให้เวลากับผู้มาใช้บริการได้อย่างเต็มที่
3. เจ้าหน้าที่ผู้ให้การแนะแนวควรเอาใจใส่มีการติดตามผลการแนะแนว
4. การจัดหาวิทยากรเพื่อฝึกอบรมด้านอาชีพ ควรหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และเจ้าหน้าที่ควรดูแลการฝึกอบรมอย่างใกล้ชิด

ด้านสถานที่ ผู้ใช้บริการเห็นว่าควรปรับปรุง จำนวน 33 คน และเห็นว่าพอใช้ จำนวน 115 คน มีผู้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะด้านสถานที่ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 ของผู้ที่เห็นว่าควรปรับปรุงและพอใช้ และคิดเป็นร้อยละ 14.8 ของผู้ที่แสดงความคิดเห็น ดังนี้

1. สถานที่ให้การแนะแนวอาชีพอิสระซึ่งดำเนินการในสำนักงานจัดหางาน ควรแยกให้เป็นสัดส่วนหรือมีห้องเฉพาะ เพื่อให้สามารถพูดคุยขอคำปรึกษาได้อย่างสะดวก ปราศจากเสียงรบกวน

2. สถานที่ให้การแนะนำอาชีพอิสระ ซึ่งดำเนินการในงานนัดพบแรงงาน ควรจัดสถานที่ให้กว้างขวาง มีความเหมาะสม อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีโต๊ะเก้าอี้เพียงพอ ไม่ตั้งอยู่ใกล้กับสถานที่ที่มีเสียงดังรบกวน เช่น ไม่ตั้งอยู่ใกล้กับถนนที่มีรถวิ่งหรือใกล้เครื่องขยายเสียง เป็นต้น

ด้านเอกสารประกอบการแนะนำ ผู้ใช้บริการเห็นว่าควรปรับปรุง จำนวน 61 คน มีผู้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะด้านเอกสารการแนะนำ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 86.9 ของผู้ที่เห็นว่าควรปรับปรุง และคิดเป็นร้อยละ 17.1 ของผู้ที่แสดงความคิดเห็น ดังนี้

1. เอกสารที่แจกให้แก่ผู้รับการแนะนำมีน้อยไม่พอเพียงแก่ผู้มาใช้บริการ
2. เนื้อหาของอาชีพต่างๆที่นำมาลงในหนังสือยังไม่ค่อยมีความชัดเจน ควรที่จะจัดทำเอกสารประกอบการแนะนำอาชีพที่ทำให้มองเห็นภาพได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย เช่น มีภาพประกอบ
3. ควรจัดวางเอกสารไว้ให้ผู้สนใจอย่างเป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ

ด้านเนื้อหาของอาชีพที่ให้การแนะนำ ผู้ใช้บริการเห็นว่าควรปรับปรุง จำนวน 15 คน และเห็นว่าพอใช้ จำนวน 189 คน มีผู้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะด้านเนื้อหาของอาชีพที่ให้การแนะนำ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 ของผู้ที่เห็นว่าควรปรับปรุงและเห็นว่าพอใช้ และคิดเป็นร้อยละ 9.7 ของผู้ที่แสดงความคิดเห็น ดังนี้

1. เนื้อหาของหลักสูตรในอาชีพที่ให้การแนะนำควรมีความละเอียดและชัดเจนอ่านเข้าใจง่ายและไม่เป็นวิชาการมากเกินไปเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของแต่ละท้องถิ่น
2. ควรจัดทำข้อมูลของอาชีพให้ทันสมัยมีข้อมูลของอาชีพใหม่ๆ ที่กำลังเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคหรือของตลาด
3. ควรจัดทำข้อมูลอาชีพที่เหมาะสมกับท้องถิ่น มีการจัดลำดับให้เป็นหมวดหมู่เพื่ออำนวยความสะดวกเข้าใจของผู้มาขอรับการแนะนำ

นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่ต้องการให้มีการปรับปรุงนอกเหนือจากด้านต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการแนะนำอาชีพอิสระมีน้อย การเผยแพร่ไม่ทั่วถึงระยะเวลาในการฝึกอบรมที่สำนักงานจัดหางานดำเนินการมีระยะเวลาสั้นทำให้ไม่มีความมั่นใจว่าจะทำได้ เป็นต้น

ตารางที่ 14 การได้รับความรู้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระเพิ่ม

ได้รับแนวคิด	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับแนวคิดเพิ่มขึ้น	290	93.5
ไม่ได้แนวคิดเพิ่ม	20	6.5
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 14 ผู้ใช้บริการจำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 93.5 ให้ข้อมูลว่าจากการที่ได้พบพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้คำแนะนำการประกอบอาชีพอิสระแล้วทำให้ตนเองได้รับความรู้และแนวคิดในการวางแผนเรื่อง การประกอบอาชีพอิสระเพิ่มขึ้น ในขณะที่จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 ระบุว่า ตนเองไม่ได้รับแนวคิดในเรื่องการประกอบอาชีพอิสระเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด เนื่องจากได้รับการแนะนำแต่ไม่เข้าใจถึงขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการ/อาชีพที่ได้รับคำแนะนำไม่ตรงกับความต้องการ/ความสนใจ ไม่ทราบแหล่งวัตถุดิบ แหล่งเงินทุนและเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลไม่มีความชัดเจนจึงไม่เกิดแนวคิดใดๆ ในการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 15 ประโยชน์ที่ได้รับจากการแนะนำอาชีพอิสระ

ประโยชน์ที่ได้รับ	จำนวน	ร้อยละ
มาก	270	87.1
น้อย	38	12.3
ไม่ได้ประโยชน์	2	0.6
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 15 ประโยชน์ที่ได้รับจากการแนะนำอาชีพอิสระ ผู้ใช้บริการจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 ระบุว่าได้รับประโยชน์มาก รองลงมาจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 ระบุว่าได้รับประโยชน์น้อย มีผู้ใช้บริการจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ที่ระบุว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์จากการแนะนำอาชีพอิสระ

ผู้ให้บริการที่ระบุว่าได้ประโยชน์จากการแนะนำอาชีพอิสระน้อยให้เหตุผลว่า เนื่องจากเจ้าหน้าที่ใช้ระยะเวลาน้อยในการแนะนำ ทำให้ผู้เข้ารับการแนะนำอาชีพอิสระได้รับข้อมูลต่างๆ ไม่เข้าใจและไม่ชัดเจนในการตัดสินใจในการดำเนินการใดๆ นอกจากนี้ เอกสารและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแนะนำอาชีพอิสระมีจำนวนน้อย

ส่วนผู้ใช้บริการที่ระบุว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์จากการแนะนำอาชีพอิสระให้เหตุผลว่า เนื่องจากเมื่อได้รับการแนะนำแล้วตนเองไม่มีเงินทุนที่จะนำไปประกอบเป็นอาชีพ และอาชีพที่ได้รับการแนะนำมีน้อยไม่เหมาะกับสภาพท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเองที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ จึงเห็นว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์แต่ประการใดจากการมาขอรับการแนะนำอาชีพอิสระ

หากพิจารณาจากผู้ที่ได้รับการแนะนำอาชีพอิสระแล้ว มีผู้ได้รับประโยชน์มาก จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 ซึ่งเมื่อวัดความสัมฤทธิ์ผลของการแนะนำอาชีพอิสระพบว่า เจ้าหน้าที่ให้บริการแนะนำอาชีพอิสระแล้วทำให้ผู้มาใช้บริการได้รับประโยชน์มาก ซึ่งกล่าวได้ว่ามีความสัมฤทธิ์ผลระดับมาก

ตารางที่ 16 การแนะนำอาชีพอิสระกับความคาดหวัง

ความคาดหวัง	จำนวน	ร้อยละ
ตรงกับที่คาดหวังไว้	276	89.0
ไม่ตรงกับที่คาดหวัง	34	11.0
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 16 พิจารณาจากความคาดหวังของผู้เข้ารับการแนะนำปรากฏว่า จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 89.0 ระบุว่าสิ่งที่ตนเองได้รับจากการแนะนำอาชีพอิสระตรงกับที่ได้คาดหวังไว้ ในขณะที่จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 ระบุว่าไม่ตรงตามที่ได้คาดหวังไว้ เนื่องจากการแนะนำด้วยระยะเวลาสั้น ทำให้ไม่สามารถแยกแยะหรือตัดสินใจได้ว่า จะเลือกประกอบอาชีพใด อาชีพอิสระที่เจ้าหน้าที่แนะนำให้มีจำนวนน้อยไม่หลากหลายไม่ตรงกับความสนใจ

ตารางที่ 17 ความต้องการฝึกอบรมอาชีพอิสระเพิ่มเติม

ความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการฝึกอบรมอาชีพอิสระ	284	91.6
ไม่ต้องการฝึกอบรมอาชีพ	26	8.4
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 17 จากการสอบถามข้อมูลผู้ใช้บริการที่ได้รับการแนะนำอาชีพอิสระว่า หากมีการจัดฝึกอบรมการประกอบอาชีพต่างๆ นั้นมีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมหรือไม่ ปรากฏว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 91.6 ต้องการฝึกอบรมการประกอบอาชีพอิสระ อาชีพใดอาชีพหนึ่ง ที่สำนักงานจัดหางานจัดขึ้น เนื่องจากมีความสนใจเพื่อต้องการเห็นขั้นตอนการปฏิบัติจริง

ในขณะที่จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 8.4 ไม่ต้องการฝึกอบรม โดยให้เหตุผลว่ามีความต้องการงานทำเพื่อหาเงินทุนก่อน หลักสูตรที่ฝึกอบรมไม่ค่อยมีอาชีพใหม่ๆ ไม่ตรงกับความต้องการ

ตารางที่ 18 อาชีพที่ต้องการฝึกอบรม

อาชีพ/หลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
อาหารคาว/หวาน	114	40.1
สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ	149	52.5
ด้านงานบริการ	49	17.3
ด้านการเกษตร	69	24.3
อื่นๆ	45	15.8

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 18 ผู้ใช้บริการที่ต้องการฝึกอบรมประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 ต้องการฝึกอบรมอาชีพที่เกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เช่น การทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์ การพิมพ์แก้ว การประดิษฐ์ดอกไม้ต่างๆ เป็นต้น รองลงมาจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 40.1 ต้องการฝึกอบรมอาชีพการประกอบอาหารคาว/หวาน และจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 ต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตร

นอกเหนือจากหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น ผู้รับการแนะนำยังมีความต้องการฝึกอบรมอาชีพต่างๆ เช่น การอบรมเกี่ยวกับการพูดในที่ชุมชน การดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ การนวดแผนไทย เป็นต้น

ส่วนที่ 3 การวัดความสัมฤทธิ์ผลจากผู้ได้รับการแนะนำอาชีพอิสระกลุ่มเดิม หลังได้รับการแนะนำอาชีพอิสระไปแล้ว 1 เดือนขึ้นไป

ตารางที่ 19 สถานภาพการทำงานก่อนและหลังการได้รับการแนะนำอาชีพอิสระ

สถานภาพการทำงาน	ก่อนได้รับการแนะนำ		หลังจากได้รับการแนะนำ 1 เดือนขึ้นไป	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ว่างงาน	135	43.5	64	20.6
กำลังศึกษา	19	6.1	12	3.9
เกษตรกร	51	16.5	32	10.3
รับจ้างทั่วไป	26	8.4	13	4.2
ลูกจ้างเอกชน	14	4.6	70	22.6
ประกอบอาชีพส่วนตัว เช่น ค้าขาย ฯลฯ	46	14.8	33	10.6
ประกอบอาชีพอิสระที่ได้รับการแนะนำ	-	-	76	24.5
อื่นๆ	19	6.1	10	3.2
รวม	310	100	310	100

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้เข้ารับการแนะนำหลังจากที่ได้รับการแนะนำอาชีพอิสระแล้ว มีสถานภาพการทำงานเปลี่ยนไปจากเดิม คือก่อนได้รับการแนะนำอาชีพอิสระผู้มาใช้บริการเป็นผู้ว่างงานมากที่สุดจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 ภายหลังจากที่ได้รับการแนะนำอาชีพอิสระแล้วจำนวนผู้ว่างงานลดลงเหลือ 64 คน หรือร้อยละ 20.6 ซึ่งลดลงจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 52.6 ซึ่งในจำนวนนี้มีอาจกล่าวได้ว่าลดลงเพราะบุคคลเหล่านั้นไปประกอบอาชีพอิสระ แต่อาจเป็นเพราะได้งานทำเนื่องจากจำนวนสถานภาพการเป็นลูกจ้างเอกชนเพิ่มขึ้นจาก 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 เป็น 70 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 รองลงมาจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 มีอาชีพเป็นเกษตรกรลดลงเหลือ 32 คน หรือร้อยละ 10.3 ซึ่งจำนวนที่ลดลงนี้อาจไปประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างเอกชนหรือไปประกอบอาชีพอิสระ และจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 ประกอบอาชีพส่วนตัว เช่น ค้าขาย ขับรถรับจ้าง ประกอบกิจการเกี่ยวกับงานบริการ หลังจากได้รับการแนะนำอาชีพอิสระ มีจำนวนลดลงเหลือ 33 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 ซึ่งจำนวนนี้อาจเปลี่ยนอาชีพไปเป็นลูกจ้างเอกชนแทนการประกอบอาชีพส่วนตัว

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบสถานภาพการทำงานกับการประกอบอาชีพอิสระ

สถานภาพการทำงาน	จำนวน	ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	ประกอบอาชีพอิสระ
ว่างงาน	135	111(82.2)	24(17.8)
กำลังศึกษา	19	18(94.7)	1 (5.3)
เกษตรกร	51	24(47.1)	27(52.9)
รับจ้างทั่วไป	26	17(65.4)	9(34.6)
ถูกจ้างเอกชน	14	11(78.6)	3(21.4)
ประกอบอาชีพส่วนตัว	46	41(89.1)	5(10.9)
อื่นๆ	19	12(63.2)	7(36.8)

จากตารางที่ 20 พบว่า ในการไปประกอบอาชีพอิสระของผู้ใช้บริการแนะแนวอาชีพ เมื่อเปรียบเทียบกันภายในกลุ่มปรากฏว่า อันดับที่ 1 ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรเมื่อได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระแล้วนำความรู้ที่ได้จากการแนะแนวไปประกอบอาชีพอิสระมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้ที่มีอาชีพอื่นๆและอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งจากเหตุผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรจะทำงานเป็นช่วงๆ และมีเวลาว่างหลังจากเก็บเกี่ยวพืชในไร่นาแล้ว ในช่วงรอฤดูกาลเพาะปลูกเป็นระยะเวลา 2 - 3 เดือน จึงต้องการทำอาชีพอื่นไว้เสริมอาชีพหลักทางด้านเกษตรกรรมที่ทำอยู่ ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น แม่บ้าน ข้าราชการ บำนาญและผู้ทำงานเป็นพนักงานของรัฐต้องการประกอบอาชีพอิสระ เนื่องจากมีเวลาว่างจึงใช้เวลาว่างที่มีอยู่ทำอาชีพเสริม เช่น การทำอาหาร การประดิษฐ์สิ่งของ สำหรับผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปที่หันมาประกอบอาชีพอิสระ เนื่องจากความไม่แน่นอนของรายได้จากการรับจ้างทั่วไปและต้องการรายได้เพิ่มขึ้น จึงมาประกอบอาชีพอิสระเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งอาชีพ

ตารางที่ 21 การนำไปประกอบอาชีพของผู้ใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระ

ประเภทของผู้ใช้บริการ	จำนวนผู้ที่นำไปประกอบอาชีพ	จำนวนผู้ที่ไม่ได้นำไปประกอบอาชีพ	รวม
ผู้ร่วมงานนัดพบแรงงาน	7 (13.0) (9.2)	47 (87.0) (20.1)	54 (100.0) (17.4)
ผู้ใช้บริการโครงการฝึกอบรมอาชีพฯ ต่างๆ	46 (37.7) (60.5)	76 (62.3) (32.5)	122 (100.0) (39.3)
ผู้รับการแนะแนวในหมู่บ้าน/ชุมชน	11 (10.5) (14.5)	94 (89.5) (40.2)	105 (100.0) (33.9)
ผู้รับการแนะแนวที่สำนักงาน	12 (41.4) (15.8)	17 (58.6) (7.3)	29 (100.0) (9.3)
รวม	76 (24.5) (100.0)	234 (75.5) (100.0)	310 (100.0) (100.0)

จากตารางที่ 21 การนำไปประกอบอาชีพของผู้ใช้บริการหรือจากได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระจากเจ้าหน้าที่แล้ว ปรากฏดังนี้

จากการที่เจ้าหน้าที่ของกรมการจัดหางานได้จัดกิจกรรมการแนะแนวอาชีพเชิงรุก โดยการเข้าไปแนะแนวในชุมชนหรือจากการฝึกอบรมต่างๆ และเชิงตั้งรับ โดยให้บริการที่สำนักงานจัดหางานและการจัดงานนัดพบแรงงานแล้ว พบว่า ผู้ที่ได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระแล้วสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ โดยผู้ที่ได้รับการแนะแนวจากเจ้าหน้าที่ที่สำนักงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาเป็นผู้ที่ใช้บริการโครงการฝึกอบรมอาชีพต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 37.7 ผู้ที่ร่วมงานนัดพบแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 13.0 และผู้รับการแนะแนวอาชีพที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการในเชิงรุกเชิงรับในหมู่บ้าน/ชุมชน จะเห็นได้ว่าร้อยละของผู้ที่นำไปประกอบเป็นอาชีพไม่สอดคล้องกับจำนวน สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากสัดส่วนที่ไม่เท่ากันของผู้ใช้บริการแต่ละประเภท การเปรียบเทียบจึงเป็นการเปรียบเทียบเฉพาะกลุ่มนั้นๆ เช่น ผู้ที่ใช้บริการโครงการฝึกอบรมอาชีพต่างๆ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 37.7 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 122 คน ซึ่งถ้าดูเป็นร้อยละแล้วจะพบว่าน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการแนะแนวที่สำนักงานซึ่งนำไปประกอบอาชีพ 12 คน แต่คิดเป็นร้อยละ 41.4 ของจำนวนผู้ใช้บริการ 29 คน เป็นต้น

สำหรับการนำไปประกอบเป็นอาชีพของผู้ใช้บริการทั้งหมดจำนวน 76 คน ปรากฏว่าผู้ที่นำไปประกอบอาชีพมากที่สุด ได้แก่ ผู้ที่ใช้บริการโครงการฝึกอบรมอาชีพต่างๆ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ

60.5 รองลงมาได้แก่ ผู้ที่รับการแนะแนวที่สำนักงานมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 และผู้ที่รับการแนะแนวในหมู่บ้าน/ชุมชน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5

หากพิจารณาจำนวนผู้ที่ได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระแล้วนำไปประกอบอาชีพอิสระได้จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 ซึ่งเมื่อวัดความสัมฤทธิ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระแล้วพบว่ามีความสัมฤทธิ์ผลอยู่ในระดับน้อย

จากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ที่ใช้บริการโครงการฝึกอบรมอาชีพต่างๆ และผู้ที่รับการแนะแนวที่สำนักงานเป็นผู้ที่นำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพมากในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสำหรับผู้ที่ใช้บริการโครงการฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ นั้น การเข้ารับการฝึกอบรมที่สำนักงานแต่ละแห่งจัดขึ้นได้มีการให้การแนะแนวพร้อมสาธิตวิธีดำเนินการต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานในการที่จะนำไปประกอบเป็นอาชีพไม่ว่าจะเป็นความยากง่ายของการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน การหาแหล่งวัตถุดิบ การตลาด การบริหารจัดการและประการสำคัญ คือ ผู้เข้ารับการศึกษาโครงการได้มีการลงมือทำหรือปฏิบัติจริงกับวิทยากรที่มาสอนการแนะแนวอาชีพเป็นหัวข้อหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ใช้บริการหรือผู้เข้าอบรมได้รับความรู้และมีความมั่นใจที่จะตัดสินใจในการประกอบอาชีพอิสระ ดังนั้นเมื่อจบหลักสูตรแล้วการนำวิชาความรู้ที่ได้ไปประกอบเป็นอาชีพจึงเป็นสิ่งที่คิมนับว่าประสบความสำเร็จ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกกลุ่มคือผู้ที่รับการแนะแนวอาชีพที่สำนักงานก็เป็นผู้ที่นำความรู้ที่ได้จากการแนะแนวอาชีพอิสระไปประกอบเป็นอาชีพมากเป็นอันดับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับในระหว่างกลุ่มด้วยกันและมากเป็นอันดับสอง เมื่อดูในภาพรวมที่นำไปประกอบเป็นอาชีพทั้งหมด ซึ่งเป็นข้อสังเกตที่สำคัญ เนื่องจากการแนะแนวอาชีพอิสระในสำนักงานส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่จะพูดคุยกับผู้ใช้บริการในเรื่องความเป็นไปได้ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระและมีเอกสารอาชีพอิสระต่างๆ ประกอบและมีแฟ้มข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพให้ศึกษา คู่มือการตลอดจนขั้นตอนวิธีทำ เป็นต้น ซึ่งถึงแม้จะไม่ได้เห็นการปฏิบัติจริงไม่ได้ทดลองปฏิบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่างข้างต้นก็ตาม แต่ผู้ที่มาใช้บริการที่สำนักงานเป็นผู้ที่มีความตั้งใจที่จะนำไปประกอบเป็นอาชีพในจำนวนที่มากพอสมควร ดังนั้น จึงเป็นข้อสังเกตสำหรับหน่วยงานว่าหากได้มีการปรับปรุงการให้บริการในสำนักงานให้มีความพร้อมและเจ้าหน้าที่ต้องสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง ผู้ให้บริการแนะแนวต้องมีจิตวิทยาในการให้การแนะแนว และมีความรู้ความสามารถให้ชัดเจน สถานที่เป็นส่วนที่เหมาะสมที่จะให้บริการมากยิ่งขึ้น จำนวนผู้ที่สนใจในการประกอบอาชีพอิสระย่อมจะต้องเพิ่มสูงขึ้นอย่างแน่นอน

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบรายได้ก่อนและหลังการได้รับการแนะนำอาชีพอิสระ

รายได้	ก่อนได้รับการแนะนำอาชีพ		หลังการได้รับการแนะนำอาชีพ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	145	46.8	72	23.2
น้อยกว่า 5,000.-บาท	90	29.0	148	47.7
มากกว่า 5,000.-บาท	55	17.7	79	25.5
ไม่ตอบ	20	6.5	11	3.5

$\bar{X} = 2977.52$, S.D. = 5981.99, min = 250, max = 50000, $\bar{X} = 6422.25$, S.D. = 6422.25, min = 200, max = 50000
M.D. = 4000

จากตารางที่ 22 พบว่า รายได้ของผู้ใช้บริการรับการแนะนำอาชีพอิสระจากเจ้าหน้าที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยผู้ไม่มีรายได้อ่อนก่อนได้รับการแนะนำอาชีพอิสระ ลดลงจากจำนวน 145 คน หรือร้อยละ 46.8 เหลือจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 ผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ก่อนได้รับการแนะนำอาชีพมีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 หลังจากที่ได้รับการแนะนำอาชีพอิสระไปแล้ว เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 148 คน หรือร้อยละ 47.7 โดยเพิ่มขึ้น จำนวน 58 คน และผู้ที่มีรายได้มากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน หลังจากที่ได้รับการแนะนำอาชีพไปแล้วมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากจำนวน 55 คน หรือร้อยละ 17.7 เป็นจำนวน 79 คน หรือร้อยละ 25.5 โดยเพิ่มขึ้น จำนวน 24 คน รายได้ต่ำสุดทั้งก่อนและหลัง มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ 250 บาท และ 200 บาท รายได้สูงสุดทั้งก่อนและหลัง มีจำนวนเท่ากันคือ 50,000 บาท รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งก่อนและหลังมีจำนวนเท่ากัน คือ 4,000 บาท

ตารางที่ 23 ประโยชน์ที่ได้รับจากการแนะนำอาชีพอิสระ

N = 310

ประโยชน์ที่ได้รับ	จำนวน	ร้อยละ
ทำให้ตนเองมีรายได้เพิ่มขึ้น	161	52.0
ได้รับความรู้ในเรื่องอาชีพต่างๆ เพิ่มขึ้น	181	58.4
สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพอิสระได้	98	31.6
สามารถหางานใหม่ทำได้	50	16.1
ไม่มีประโยชน์	2	0.6

หมายเหตุ : คอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 23 ประโยชน์ที่ผู้ให้บริการได้รับจากการแนะนำอาชีพอิสระ พบว่า จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 เห็นว่าเมื่อได้รับการแนะนำแล้วไม่ได้ประโยชน์ ส่วนผู้ให้บริการจำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 99.4 เมื่อได้รับการแนะนำแล้วได้รับประโยชน์โดยจำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 58.4 ระบุว่าทำให้ตนเองได้รับความรู้ในเรื่องอาชีพต่างๆ เพิ่มขึ้น รองลงมาจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 คิดว่าการได้รับการแนะนำอาชีพอิสระ เมื่อนำไปประกอบอาชีพอิสระจะทำให้ตนเองมีรายได้เพิ่มขึ้น และจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 คิดว่าสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ สำหรับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 สามารถหางานใหม่ทำได้หลังจากเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในเรื่อง อาชีพต่างๆ ที่เหมาะสมกับตนเอง

ตารางที่ 24 การนำความรู้ที่ได้จากการแนะนำอาชีพอิสระไปใช้ประโยชน์

N = 308

การนำไปใช้ประโยชน์	จำนวน	ร้อยละ
เป็นแนวทางประกอบอาชีพส่วนตัว	161	51.9
นำไปเผยแพร่ใช้ประโยชน์ภายในครอบครัว	89	28.7
เผยแพร่ให้บุคคลอื่นที่สนใจ	94	30.3
ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์	100	32.3

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 24 เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 23 จำนวนผู้ที่ได้รับการแนะนำอาชีพอิสระจำนวน 308 คน (ผู้เข้ารับการแนะนำสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ผู้ใช้บริการแนะนำอาชีพจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 ใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพส่วนตัวของตนเอง รองลงมาจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 นำไปเผยแพร่ให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ และจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 เผยแพร่ใช้ประโยชน์กันภายในครอบครัว มีผู้ให้บริการจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 ไม่ได้ นำความรู้ที่ได้จากการแนะนำอาชีพไปใช้ประโยชน์แต่อย่างใด ดังนั้นหากพิจารณาจำนวนผู้ที่ได้รับการแนะนำอาชีพแล้วนำความรู้ที่ได้จากการแนะนำอาชีพไปใช้ประโยชน์ จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 ซึ่งเมื่อวัดความสัมฤทธิ์ผลของการแนะนำอาชีพอิสระ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

จะเห็นได้ว่าผู้ที่ให้ข้อมูลว่านำความรู้ที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางประกอบอาชีพส่วนตัวหรืออาชีพอิสระซึ่งมีจำนวนถึง 161 คนหรือร้อยละ 51.9 แต่เมื่อย้อนกลับไปดูข้อมูลผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระกลับมีจำนวนเพียง 76 คน เท่านั้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการนำไปใช้เป็นแนวทางของผู้ที่ได้รับการแนะนำอาชีพไปแล้วนั้น อยู่ระหว่างการตัดสินใจหรือกำลังศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพประกอบการหาแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาดำเนินการ

ตารางที่ 25 สาเหตุที่ไม่ประกอบอาชีพอิสระตามที่ได้รับคำแนะนำอาชีพ

สาเหตุ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีเงินทุน	71	35.5
ไม่มีความรู้เพียงพอที่จะทำ	47	23.4
ไม่กล้าเสี่ยงเกรงว่าไม่มีตลาดรองรับ	63	31.3
มีงานประจำทำอยู่/หางานทำได้แล้ว	55	27.4
ต้องการหางานทำ	17	8.4
ต้องการศึกษาต่อ	9	4.5
อื่นๆ	19	9.4

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 25 สาเหตุที่ผู้ได้รับการแนะนำอาชีพอิสระไปแล้วไม่ได้ประกอบอาชีพตามที่ได้รับคำแนะนำ ผู้ใช้บริการจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 ให้เหตุผลว่าตนเองไม่มีเงินทุนที่จะนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพ รองลงมาจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 ให้เหตุผลว่าไม่กล้าเสี่ยงที่จะทำเนื่องจากเกรงว่าจะไม่มีตลาดรองรับ และจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 27.4 ให้เหตุผลว่ามีงานประจำทำ/หางานทำได้แล้ว

นอกนั้นเป็นสาเหตุอื่นๆ ที่ทำให้ไม่ประกอบอาชีพอิสระตามที่ได้รับคำแนะนำ เช่น มีภาระครอบครัว วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องการหาซื้อในพื้นที่ไม่ได้ ไม่กล้าเสี่ยง หรือบางรายตัดสินใจในการประกอบอาชีพแล้วไม่คุ้มทุนหรือมีรายรับน้อยกว่ารายจ่ายในแต่ละวัน มักเลิกประกอบอาชีพแล้วหางานทำ เป็นต้น

ตารางที่ 26 รูปแบบการแนะแนวอาชีพอิสระ

รูปแบบ	จำนวน	ร้อยละ
- เจ้าหน้าที่ออกไปให้การแนะแนวตามหมู่บ้าน	229	73.9
- ให้การแนะแนวอาชีพที่สำนักงาน	57	18.4
- มีการจัดนิทรรศการแนะแนวอาชีพอิสระ	75	24.2
- มีการสาธิตประกอบการแนะแนว	122	39.3
- อื่นๆ เช่น มีการพาไปดูอาชีพที่แนะแนว	14	4.5
มีการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น		

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จกตารางที่ 26 รูปแบบการแนะแนวอาชีพอิสระที่ต้องการ ผู้ใช้บริการแนะแนวอาชีพฯ จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 73.9 ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับรูปแบบที่ต้องการคือ ให้เจ้าหน้าที่ออกไปให้การแนะแนวอาชีพอิสระในเชิงรุกถึงหมู่บ้าน/ตำบล หรือชุมชนของตนเอง รองลงมา จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 ต้องการรูปแบบที่ให้เจ้าหน้าที่มีการสาธิตการประกอบอาชีพอิสระประกอบการให้การแนะแนวเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้นและจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 ต้องการการแนะแนวอาชีพอิสระที่มีการจัดบอร์ดนิทรรศการประกอบการให้คำแนะนำ ส่วนจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 เห็นว่ารูปแบบการให้การแนะแนวอาชีพอิสระที่สำนักงานมีความเหมาะสม นอกนั้นเป็นรูปแบบอื่นๆ เช่น เมื่อมีการให้การแนะแนวอาชีพอิสระแล้วเจ้าหน้าที่ควรพาไปทัศนศึกษาหรือพาดูการทำงานของอาชีพนั้น จากผู้ที่ประสบผลสำเร็จ

จะเห็นได้ว่าผู้ให้บริการต้องการรูปแบบให้เจ้าหน้าที่ออกไปให้ความรู้ในหมู่บ้านมากที่สุด เนื่องจากเหตุผล การเดินทางมาขอรับการแนะแนวในสำนักงาน กลุ่มตัวอย่างต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ประกอบกับบางคนมีที่พักที่อยู่ห่างไกล การเดินทางเข้ามายังสำนักงานไม่สะดวกด้วยประการทั้งปวง ซึ่งสอดคล้องกับผู้ที่น่าความรู้ที่ได้จากการแนะแนวอาชีพอิสระไปประกอบเป็นอาชีพ ซึ่งเป็นเกษตรกรมากที่สุด นอกจากรูปแบบดังกล่าวแล้วรูปแบบที่ต้องการต่อมาจะเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบที่ให้มีการสาธิตเพื่อให้เห็นวิธีการทำที่ชัดเจน ส่วนการให้การแนะแนวที่สำนักงานเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างต้องการน้อยมาก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นการพูดคุยกันไม่เห็นภาพการปฏิบัติ และเสียเวลา ค่าใช้จ่ายในการมาขอรับคำปรึกษาแนะนำ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการประกอบอาชีพอิสระ

ตารางที่ 27 ปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไปของผู้รับการแนะนำอาชีพอิสระกับการประกอบอาชีพอิสระ

ข้อมูลทั่วไป	ไม่ได้ประกอบอาชีพอิสระ	ประกอบอาชีพอิสระ
เพศ		
ชาย	67	14
หญิง	167	62
	$\chi^2 = 3.099$	P-Value > 0.05
อายุ		
ไม่เกิน 25 ปี	114	13
25 – 30 ปี	31	12
31 – 35 ปี	22	8
36 – 40 ปี	22	14
ตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป	45	29
	$\chi^2 = 26.96$	P-Value < 0.001
สถานภาพการสมรส		
โสด	134	20
สมรส	89	50
หย่า/แยกกันอยู่	5	5
หม้าย	6	1
	$\chi^2 = 24.82$	P-Value < 0.001
การศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	6	1
ประถมศึกษา	53	35
มัธยมศึกษาตอนต้น	48	13
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	46	15
ปวส./ปวท./ อนุปริญญา	32	6
ปริญญาตรี	49	6
	$\chi^2 = 18.87$	P-Value < 0.05

ตารางที่ 27 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ไม่ได้ประกอบอาชีพอิสระ	ประกอบอาชีพอิสระ
สถานภาพการทำงาน		
ว่างงาน	111	24
กำลังศึกษา	18	1
เกษตรกร	24	27
รับจ้างทั่วไป	17	9
ลูกจ้างเอกชน	11	3
ประกอบอาชีพส่วนตัว	41	5
อื่นๆ	12	7
	$\chi^2 = 18.87$	P-Value < 0.05
รายได้		
ไม่มีรายได้	122	23
น้อยกว่า	57	33
มากกว่า	43	12
ไม่ระบุรายได้	12	8
	$\chi^2 = 13.49$	P-Value < 0.05

จากตารางที่ 27 ในการหาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการแนะนำอาชีพกับการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา สถานภาพการทำงานและรายได้ โดยใช้ค่า Chi – Square (χ^2) พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของผู้ใช้บริการแนะนำอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษา รายได้ และสถานภาพการทำงาน

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของผู้ใช้บริการแนะนำอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุและสถานภาพการสมรส แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านอายุและสถานภาพการสมรสมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระมากกว่าปัจจัยด้านการศึกษา รายได้และสถานภาพการทำงาน

ตารางที่ 28 ปัจจัยความคิดเห็นต่อกระบวนการแนะแนวอาชีพกับการนำไปประกอบอาชีพอิสระ

กระบวนการแนะแนวอาชีพอิสระ	ระดับความคิดเห็น		
	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
<u>ด้านความรู้ความเชี่ยวชาญในหลักสูตรของเจ้าหน้าที่</u>			
ประกอบอาชีพอิสระ	50	20	6
ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	141	81	12
รวม	191	101	18
	$\chi^2 = 2.25$ P-Value > 0.05		
<u>ด้านความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่แก่ผู้มาใช้บริการ</u>			
ประกอบอาชีพอิสระ	56	12	8
ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	177	50	7
รวม	233	62	15
	$\chi^2 = 7.65$ P-Value < 0.05		
<u>ความสามารถให้คำแนะนำในการเลือกแนวทาง</u>			
<u>การประกอบอาชีพอิสระได้</u>			
ประกอบอาชีพอิสระ	51	15	10
ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	150	74	10
รวม	201	89	20
	$\chi^2 = 9.92$ P-Value < 0.05		
<u>การให้ความรู้เพื่อวางแผนการจัดการด้านการตลาดของเจ้าหน้าที่</u>			
ประกอบอาชีพอิสระ	36	26	14
ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	99	101	34
รวม	135	127	48
	$\chi^2 = 2.02$ P-Value > 0.05		
<u>การตอบคำถามของเจ้าหน้าที่ได้อย่างชัดเจน</u>			
ประกอบอาชีพอิสระ	52	17	7
ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	145	72	17
รวม	197	89	24
	$\chi^2 = 2.06$ P-Value > 0.05		

ตารางที่ 28 (ต่อ)

กระบวนการแนะแนวอาชีพอิสระ	ระดับความคิดเห็น		
	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
<u>สามารถแนะนำสถานที่เรียน/ฝึกอาชีพอิสระได้</u>			
ประกอบอาชีพอิสระ	44	22	10
ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	141	74	19
รวม	185	96	29
$\chi^2 = 1.74$ P-Value > 0.05			
<u>สามารถแนะนำวิทยากรในการฝึกอาชีพอิสระได้</u>			
ประกอบอาชีพอิสระ	39	21	16
ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	126	84	24
รวม	165	105	40
$\chi^2 = 6.40$ P-Value < 0.05			
<u>สามารถแนะนำแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพอิสระได้</u>			
ประกอบอาชีพอิสระ	33	27	16
ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	103	96	35
รวม	136	123	51
$\chi^2 = 1.73$ P-Value > 0.05			
<u>ความเหมาะสมของสถานที่ที่ใช้แนะแนว</u>			
ประกอบอาชีพอิสระ	50	22	4
ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	112	93	29
รวม	162	115	33
$\chi^2 = 8.07$ P-Value < 0.05			
<u>ความเหมาะสมของเอกสารที่ใช้ประกอบการแนะแนว</u>			
ประกอบอาชีพอิสระ	32	24	20
ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	102	91	41
รวม	134	115	61
$\chi^2 = 3.11$ P-Value > 0.05			

ตารางที่ 28 (ต่อ)

กระบวนการแนะแนวอาชีพอิสระ	ระดับความคิดเห็น		
	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
<u>ความเหมาะสมของเนื้อหาที่จะนำไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้</u>			
ประกอบอาชีพอิสระ	48	24	4
ไม่ประกอบอาชีพอิสระ	141	82	11
รวม	189	106	15
$\chi^2 = .318$ P-Value > 0.05			

จากตารางที่ 28 ในการหาความสัมพันธ์ของความคิดเห็นของผู้ใช้บริการต่อกระบวนการแนะแนวอาชีพซึ่งประกอบด้วย ด้านเจ้าหน้าที่ ด้านสถานที่ ด้านเอกสารประกอบการแนะแนวและด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ โดยใช้ค่า Chi - Square (χ^2) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ ซึ่งประกอบด้วย ความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่แก่ผู้มาใช้บริการ ความสามารถในการแนะนำวิทยากรในการฝึกอาชีพอิสระได้ และด้านความเหมาะสมของสถานที่ที่ใช้ในการแนะแนวแสดงให้เห็นว่าตัวแปรในกระบวนการแนะแนวอาชีพด้านเจ้าหน้าที่และสถานที่ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเข้าใจในเรื่องการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งส่งผลต่อการประกอบอาชีพของผู้ใช้บริการด้วย

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพอิสระ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 29 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	6	33.3
หญิง	12	66.7
ตำแหน่ง		
เจ้าพนักงานธุรการ	1	5.6
เจ้าพนักงานแรงงาน	4	22.2
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	1	5.6
นักวิชาการแรงงาน	12	66.6
อายุ		
ต่ำกว่า 35 ปี	5	27.8
35-40 ปี	5	27.8
ตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป	8	44.4
$\bar{X} = 38.8$		
ประสบการณ์การทำงานแนะแนวอาชีพ		
ต่ำกว่า 3 ปี	9	50.0
3-7 ปี	5	27.8
ตั้งแต่ 8 ปี ขึ้นไป	4	22.2
$\bar{X} = 4.26$		
การศึกษา		
ปวส.	1	5.6
ปริญญาตรี	16	88.8
ปริญญาโท	1	5.6
รวม	18	100.0

จากตารางที่ 29 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านแนะแนวอาชีพในแต่ละสำนักงานจัดหางานจังหวัดที่ให้ข้อมูล จำนวน 18 คน เป็นเพศหญิง 12 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 เพศชาย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

ตำแหน่ง เป็นนักวิชาการแรงงาน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 66.6 รองลงมาเป็นเจ้าพนักงานแรงงาน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 นอกนั้นเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปและเจ้าพนักงานธุรการ

อายุ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแนะแนวที่ให้ข้อมูลมีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมาอายุ 35 -40 ปีและต่ำกว่า 35 ปี มีจำนวนเท่ากันคือ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 มีอายุเฉลี่ย 39 ปี ($\bar{X} = 38.8$)

ประสบการณ์ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานแนะแนวอาชีพต่ำกว่า 3 ปี มากที่สุด มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา มีประสบการณ์ในช่วง 3-7 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 และตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไปมีจำนวน 4 คน

การศึกษา เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 88.8 นอกนั้นเป็นผู้ที่จบปริญญาโทและปวส.

ส่วนที่ 2 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านเจ้าหน้าที่

- ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านแนะแนวอาชีพโดยตรง อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย
- เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการให้การแนะแนวอาชีพ
อิสระแก่ผู้มาใช้บริการ

2. ด้านสถานที่

- สถานที่สำหรับให้บริการแนะแนวอาชีพอิสระส่วนใหญ่ยังไม่เป็นสัดส่วน ไม่มีความเหมาะสม
สำหรับให้บริการ

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์

- วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการแนะแนวอาชีพมีไม่เพียงพอ

4. ด้านผู้มาใช้บริการ

- ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ต้องการมาดูแลตำแหน่งงานและสมัครงาน การมาใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระเนื่องจากไม่มีตำแหน่งงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถของตนทำให้ไม่มีความมุ่งมั่นสนใจหรือเอาใจใส่การแนะแนวอาชีพอิสระจากเจ้าหน้าที่เท่าที่ควร
- ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ต้องการที่จะประกอบอาชีพอิสระแต่ไม่มีเงินทุน

ข้อเสนอแนะเพื่อให้การปฏิบัติงานด้านแนะแนวอาชีพอิสระมีประสิทธิภาพ

1. ผู้ใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระได้ให้ข้อเสนอแนะหลังได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระในครั้งที่ 1 ดังนี้

1.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพให้แพร่หลายและทั่วถึง เช่น ทางวิทยุท้องถิ่น แผ่นพับ ทางผู้นำชุมชน เพื่อให้ทราบถึงกิจกรรมการแนะแนวหลักสูตรที่จะจัดการ ฝึกอบรม เป็นต้น

1.2 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพอิสระ ควรให้การแนะแนวเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ให้มีความหลากหลายมีอาชีพใหม่ๆ ที่น่าสนใจสามารถให้คำแนะนำต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพได้ เช่น สถานที่ฝึกอบรม แหล่งเงินทุน แหล่งหาซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีระยะเวลาที่จะให้คำปรึกษาพอสมควร เพื่อให้ผู้รับการแนะแนวมีความเข้าใจชัดเจน

1.3 การแนะแนวอาชีพควรมีการจัดเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดความสะดวก เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นต้น

1.4 การแนะแนวอาชีพควรมีสถานที่ที่จัดเป็นห้อง โดยเฉพาะหรือมุมที่เป็นสัดส่วนเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีเป็นกันเองทั้งผู้ให้บริการและผู้ให้บริการ

1.5 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพควรมีข้อมูลของสภาพพื้นที่ของผู้เข้ารับการแนะแนวแต่ละแห่ง เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นอาชีพที่ให้การแนะแนวก็ควรเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้นๆ

ข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการแนะแนวอาชีพอิสระจากการติดตามประเมินผลในครั้งที่ 2

1.6 หลังจากให้การแนะแนวอาชีพอิสระแก่ผู้สนใจแล้ว ควรแนะนำหรือหาแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อใช้ในการดำเนินการให้ด้วย

1.7 เจ้าหน้าที่ที่ให้การแนะแนวควรมีการติดตามประเมินผลผู้ที่ได้รับการแนะแนวไปแล้ว เพื่อให้สามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินงาน

1.8 ต้องการให้แนะนำหน่วยงานที่จะช่วยวางแผนและแก้ไขปัญหาต่างๆในการดำเนินงาน เช่น ด้านการตลาด รูปแบบการบรรจุผลิตภัณฑ์ แหล่งวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ มาตรฐานของสินค้าที่ผลิต

2. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการแนะนำอาชีพอิสระได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานแนะนำอาชีพเป็นการเฉพาะ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการให้การแนะนำอาชีพอิสระแก่ผู้มาใช้บริการ

2.2 ควรมีการจัดสถานที่สำหรับให้การแนะนำอาชีพให้เป็นสัดส่วนเพื่อให้ผู้มาใช้บริการมีความรู้สึกเป็นกันเองสามารถพูดคุยปัญหาต่างๆ กับเจ้าหน้าที่ด้วยความสะดวก

2.3 ควรมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ในการแนะนำอาชีพอิสระ เช่น มีวีดีโอฉายการประกอบอาชีพอิสระในบางอาชีพเพื่อให้เห็นสภาพการประกอบอาชีพที่แท้จริงในเบื้องต้น มีการแจกแผ่นพับ แผ่นปลิวให้แก่ผู้มาใช้บริการเพื่อให้เกิดแนวคิดในการที่จะประกอบอาชีพต่างๆ

2.4 กระตุ้นให้ผู้มาใช้บริการเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งอาชีพอิสระที่สามารถทำได้ไม่จำกัดเฉพาะที่ผู้ให้บริการพบเห็นแต่เพียงการค้าขายในเมืองเท่านั้น แต่การเพิ่มเติมศักยภาพของอาชีพเดิม เช่น ทำนาอยู่แล้ว อาจจะมีการปลูกผักบุ้ง ตัดยอดขายหรือปลูกบัวตัดดอกขายก็ถือว่าได้ประกอบอาชีพอิสระเป็นอาชีพเสริมแก่อาชีพหลัก เป็นต้น

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่องการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ
3. เพื่อศึกษาแนวทาง วิธีการ/รูปแบบการให้บริการแนะแนวอาชีพอิสระ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 ผู้ที่ใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระกับหน่วยงานของกรมการจัดหางาน จำนวน 310 คน แยกเป็น 4 ประเภทคือผู้ที่มาใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระในงานวันนัดพบแรงงานผู้ใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระในโครงการฝึกอบรมต่างๆ ผู้ใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระในหมู่บ้าน/ชุมชน และผู้ที่มาใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระ ณ ที่ตั้งของสำนักงานจัดหางาน

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพอิสระ

สรุปผลการศึกษา ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 73.9 อายุเฉลี่ยของผู้ใช้บริการแนะแนวอาชีพฯ 32 ปี ($\bar{X} = 32.27$ S.D. = 12.01) และมีอายุต่ำสุด 14 ปี และอายุสูงสุด 75 ปี เมื่อพิจารณาสถานภาพของผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นโสด ส่วนการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นผู้ว่างงาน ร้อยละ 43.5 รองลงมาเป็นผู้ที่มิอาชีพเป็นเกษตรกร ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ ร้อยละ 46.8 หรือผู้ว่างงานมากที่สุด ส่วนผู้ที่กำลังศึกษาอยู่นั้นมีจำนวนหนึ่งทำงานพิเศษมีรายได้เป็นของตนเอง และอีกจำนวนหนึ่งกำลังศึกษาอย่างเดียวไม่มีรายได้เป็นของตนเอง

ผู้ให้บริการให้เหตุผลว่าที่เข้ารับการแนะแนวอาชีพอิสระเพราะต้องการสร้างรายได้เพิ่มมากที่สุด รองลงมาคืออยู่ระหว่างการว่างงานและต้องการนำความรู้ไปประกอบอาชีพเสริม และต้องการเพิ่มความรู้และทักษะฝีมือ ส่วนเหตุผลอื่นๆ มีความต้องการนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่แก่คนรู้จักที่ว่างงานหรือผู้ที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ เป็นต้น

ผู้ที่แนะนำให้เข้ารับการแนะแนวอาชีพอิสระ ผู้ใช้บริการร้อยละ 39.0 ระบุว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานจัดหางานเป็นผู้แนะนำเนื่องจากส่วนหนึ่งมาสมัครงานที่สำนักงานหรือในงานนัดพบแรงงาน แต่มีคุณสมบัติไม่ตรงกับตำแหน่งงานที่ประกาศรับสมัคร เจ้าหน้าที่จึงแนะนำให้เข้ารับการแนะแนว

อาชีพอิสระเพื่อเป็นทางเลือกทางหนึ่งในการประกอบอาชีพ รองลงมาเป็นผู้ที่มาด้วยตนเอง เนื่องจากทราบว่าสำนักงานจัดหางานจังหวัดหรือหน่วยงานของกรมการจัดหางานมีบริการให้การแนะแนวอาชีพ อิสระแก่ผู้ที่สนใจ ร้อยละ 31.6 และมีเพื่อน/ญาติแนะนำ ผู้นำชุมชน หน่วยงานอื่นๆ เช่น ประกาศของ โรงเรียน มหาวิทยาลัยและข่าวประชาสัมพันธ์ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการในการแนะแนวอาชีพอิสระของผู้ใช้บริการเมื่อได้รับการแนะแนวอาชีพแล้ว

ผู้ให้บริการได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการในการแนะแนวอาชีพอิสระของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการว่าให้บริการในระดับใดในแต่ละด้านดังนี้

ด้านเจ้าหน้าที่ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ผู้แนะแนวอาชีพอิสระอยู่ในระดับดี โดยเห็นว่าเจ้าหน้าที่ให้ความเอาใจใส่ต่อผู้มาใช้บริการแนะแนวอาชีพ มีจำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 75.2 รองลงมาเห็นว่า เจ้าหน้าที่สามารถให้คำแนะนำในการเลือกแนวทางการประกอบอาชีพอิสระได้ มีจำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 และเห็นว่าเจ้าหน้าที่สามารถตอบคำถามได้ชัดเจน มีจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5

ความคิดเห็นในภาพรวมของผู้ใช้บริการการแนะแนวอาชีพฯที่มีต่อเจ้าหน้าที่ผู้ให้การแนะแนวอาชีพฯจากค่าเฉลี่ยแล้วผู้ให้บริการแนะแนวอาชีพอิสระมีความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 2.46$) สำหรับความคิดเห็นที่ควรปรับปรุงด้านเจ้าหน้าที่ ได้แก่

1. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานแนะแนวควรมีจิตใจในการบริการ มีความรู้ความสามารถ และมีข้อมูลด้านอาชีพต่างๆ ในการให้การแนะแนวอาชีพและสามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจน เช่นในเรื่องสถานที่ฝึกอบรม แหล่งวัตถุดิบ แหล่งเงินทุน เป็นต้น
2. ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเฉพาะด้านการแนะแนวเพื่อให้เวลากับผู้มาใช้บริการได้อย่างเต็มที่
3. เจ้าหน้าที่ผู้ให้การแนะแนวควรเอาใจใส่มีการติดตามผลการแนะแนว
4. การจัดหาวิทยากรเพื่อฝึกอบรมด้านอาชีพควรหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และเจ้าหน้าที่ควรดูแลการฝึกอบรมอย่างใกล้ชิด

ด้านสถานที่ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อสถานที่ที่จัดไว้สำหรับการแนะแนวอาชีพว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 52.3 รองลงมาเห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 115 คิดเป็นร้อยละ 37.1 และจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 เห็นว่าควรที่จะต้องปรับปรุงและเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้วผู้ให้บริการมีความคิดเห็นในด้านการสถานที่ที่จัดไว้สำหรับการแนะแนวอาชีพฯอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 2.42$, S.D. = 0.68) สำหรับที่เห็นว่าควรปรับปรุง ได้แก่

1. สถานที่ให้การแนะแนวอาชีพอิสระซึ่งดำเนินการในสำนักงานจัดหางานควรแยกให้เป็นสัดส่วนหรือมีห้องเฉพาะเพื่อให้สามารถพูดคุยขอคำปรึกษาได้อย่างสะดวก ปราศจากเสียงรบกวน

2. สถานที่ให้การแนะนำอาชีพอิสระ ซึ่งดำเนินการในงานนัดพบแรงงาน ควรจัดสถานที่ให้กว้างขวางมีความเหมาะสม อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีโต๊ะเก้าอี้เพียงพอไม่ตั้งอยู่ใกล้กับ สถานที่ที่มีเสียงดังรบกวน เช่น ไม่จัดอยู่บริเวณที่ใกล้กับถนนที่มีรถวิ่งหรือใกล้เครื่องขยายเสียง เป็นต้น

ด้านเอกสารประกอบการแนะนำ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อสื่อและเอกสาร ที่ใช้ประกอบการแนะนำอาชีพอิสระว่ามีความชัดเจนเหมาะสมอยู่ในระดับดี จำนวน 134 คน คิดเป็น ร้อยละ 43.2 รองลงมาเห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 และเห็นว่าควร ที่จะต้องปรับปรุง มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้ว ผู้มาใช้ บริการแนะนำอาชีพอิสระมีความคิดเห็นในด้านเอกสารประกอบการแนะนำอาชีพอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 2.24, S.D. = 0.76$) สำหรับที่เห็นว่าควรปรับปรุง ได้แก่

1. เอกสารที่แจกให้แก่ผู้รับการแนะนำมีน้อยไม่พอเพียงแก่ผู้มาใช้บริการ
2. เนื้อหาของอาชีพต่างๆ ที่นำมาลงในหนังสือยังไม่ค่อยมีความชัดเจน ควรที่ จะจัดทำเอกสารประกอบการแนะนำอาชีพที่ทำให้มองเห็นภาพได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย เช่น มีภาพประกอบ
3. ควรจัดวางเอกสารไว้ให้ผู้สนใจอย่างเป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่ เพื่อความ สะดวกแก่ผู้ให้บริการ

ด้านเนื้อหาของอาชีพที่ได้รับการแนะนำ มีความเหมาะสมที่จะนำไปประกอบอาชีพ ในท้องถิ่น ได้ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาของอาชีพที่เจ้าหน้าที่จัดหรือแนะนำมีความ เหมาะสมอยู่ในระดับดี มีจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 61.1 รองลงมาเห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 34.2 และเห็นว่าควรต้องปรับปรุงร้อยละ 4.8 และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้วผู้ให้บริการ มีความคิดเห็นในด้านเนื้อหาของอาชีพที่ได้รับการแนะนำอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.56, S.D. = 0.59$) สำหรับที่เห็นว่าควรปรับปรุง ได้แก่

1. เนื้อหาของหลักสูตรในอาชีพที่ให้การแนะนำควรมีความละเอียดและชัดเจน อ่านเข้าใจง่ายและไม่เป็นวิชาการมากเกินไปเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของแต่ละท้องถิ่น
2. ควรจัดทำข้อมูลของอาชีพให้ทันสมัย มีข้อมูลของอาชีพใหม่ๆ ที่กำลังเป็นที่ ต้องการของผู้บริโภคหรือของตลาด
3. ควรจัดทำข้อมูลอาชีพที่เหมาะสมกับท้องถิ่น มีการจัดลำดับให้เป็นหมวดหมู่ เพื่ออำนวยความสะดวกของผู้มาขอรับการแนะนำ

นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่ต้องการให้มีการปรับปรุงนอกเหนือจากด้านต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการแนะนำอาชีพอิสระมีน้อย การเผยแพร่ไม่ทั่วถึง ระยะเวลาในการฝึกอบรมที่สำนักงานจัดหางานดำเนินการมีระยะเวลาสั้นทำให้ไม่มีความมั่นใจว่าจะทำได้ เป็นต้น

1.3 การวัดความสัมฤทธิ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ

@ **ประโยชน์ที่ได้รับจากการแนะแนวอาชีพอิสระ** ผู้ใช้บริการจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 ระบุว่าได้รับประโยชน์มาก รองลงมาจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 ระบุว่าได้รับประโยชน์น้อย โดยให้เหตุผลว่า เจ้าหน้าที่ใช้ระยะเวลาน้อยในการแนะแนวทำให้ผู้เข้ารับการแนะแนวอาชีพอิสระได้รับข้อมูลต่างๆ ไม่เข้าใจและไม่ชัดเจนในการตัดสินใจในการดำเนินการใดๆ นอกจากนี้เอกสารและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแนะแนวอาชีพอิสระมีจำนวนน้อย มีผู้ให้บริการจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ที่ระบุว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์จากการแนะแนวอาชีพอิสระให้เหตุผลว่า เมื่อได้รับการแนะแนวแล้วตนเองไม่มีเงินทุนที่จะนำไปประกอบเป็นอาชีพและอาชีพที่ได้รับการแนะแนวมีน้อยไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเองที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ จึงเห็นว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์แต่ประการใดจากการมาขอรับการแนะแนวอาชีพอิสระ

หากพิจารณาจากผู้ที่ได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระแล้วเห็นว่าได้รับประโยชน์มากจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 ซึ่งเมื่อวัดความสัมฤทธิ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ พบว่ามีความสัมฤทธิ์ผลระดับมาก

@ **การนำความรู้ที่ได้จากการแนะแนวอาชีพอิสระไปใช้ประโยชน์** ผู้ที่ได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระ จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 โดยได้นำไปใช้ประโยชน์ใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพส่วนตัวของตนเองมากที่สุด รองลงมาได้นำไปเผยแพร่ให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ และเผยแพร่ใช้ประโยชน์กันภายในครอบครัว ส่วนผู้ที่ได้รับการแนะแนวแล้วจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 ไม่ได้นำความรู้ที่ได้จากการแนะแนวอาชีพไปใช้ประโยชน์แต่อย่างใด ซึ่งเมื่อวัดความสัมฤทธิ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

@ **การนำไปประกอบอาชีพของผู้ใช้บริการหรือจากที่ได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระจากเจ้าหน้าที่แล้ว** พบว่า ผู้ที่ได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระแล้วสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 ปรากฏว่าผู้ที่นำไปประกอบอาชีพมากที่สุด ได้แก่ ผู้ที่ให้บริการโครงการฝึกอบรมต่างๆ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมาได้แก่ ผู้ที่รับการแนะแนวที่สำนักงานมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 และผู้ที่รับการแนะแนวในหมู่บ้าน/ชุมชน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5

หากพิจารณาจำนวนผู้ที่ได้รับการแนะแนวอาชีพอิสระแล้วนำไปประกอบอาชีพอิสระจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 ซึ่งเมื่อวัดความสัมฤทธิ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระแล้วพบว่ามีความสัมฤทธิ์ผลอยู่ในระดับน้อย

จะเห็นได้ว่าผู้ที่ให้ข้อมูลว่านำความรู้ที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางประกอบอาชีพส่วนตัวที่มีมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่นำไปประกอบอาชีพอิสระที่มีจำนวนเพียง 76 คนเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการนำไปประกอบอาชีพของผู้ที่ได้รับการแนะแนวอาชีพไปแล้วนั้นอยู่ระหว่างการตัดสินใจหรือกำลังศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพประกอบกับการหาแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาดำเนินการ

1.4 การหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ

การหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของผู้ใช้บริการแนะนำอาชีพกับการประกอบอาชีพอิสระ โดยใช้ค่า Chi - Square (χ^2) พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของผู้ใช้บริการแนะนำอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษา รายได้และสถานภาพการทำงาน ส่วนกระบวนการแนะนำอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ ซึ่งประกอบด้วยความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่แก่ผู้มาใช้บริการ ความสามารถในการแนะนำวิชาการในการฝึกอาชีพอิสระได้ และด้านความเหมาะสมของสถานที่ที่ใช้ในการแนะนำ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรในกระบวนการแนะนำอาชีพด้านเจ้าหน้าที่และสถานที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเข้าใจในเรื่องการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งส่งผลต่อการประกอบอาชีพของผู้ใช้บริการด้วย

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของผู้ใช้บริการแนะนำอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุและสถานภาพการสมรส แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านอายุและสถานภาพการสมรสมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระมากกว่าปัจจัยด้านการศึกษา รายได้ สถานภาพการทำงานและกระบวนการแนะนำอาชีพอิสระ

1.5 รูปแบบการแนะนำอาชีพอิสระที่ต้องการ ผู้ที่รับการแนะนำอาชีพแล้วมีความคิดเห็นถึงรูปแบบที่ต้องการให้กรมการจัดหางานปรับปรุงคือจำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 73.9 ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับรูปแบบที่ต้องการคือ ให้เจ้าหน้าที่ออกไปให้คำแนะนำอาชีพอิสระในเชิงรุกถึงหมู่บ้าน/ตำบลหรือชุมชนของตนเอง รองลงมาจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 ต้องการรูปแบบที่ให้เจ้าหน้าที่มีการสาธิตการประกอบอาชีพอิสระประกอบการให้การแนะนำเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้นและจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 ต้องการการแนะนำอาชีพอิสระที่มีการจัดบอร์ดนิทรรศการประกอบการให้คำแนะนำ ส่วนจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 เห็นว่ารูปแบบการให้การแนะนำอาชีพอิสระที่สำนักงานมีความเหมาะสม นอกนั้นเป็นรูปแบบอื่นๆ เช่น เมื่อมีการให้การแนะนำอาชีพอิสระแล้วเจ้าหน้าที่ควรพาไปทัศนศึกษาหรือพาดูการทำงานของอาชีพนั้นจากผู้ประสบผลสำเร็จ

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานแนะนำอาชีพอิสระ

2.1 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านแนะนำอาชีพในแต่ละสำนักงานจัดหางานจังหวัดที่ให้ข้อมูล จำนวน 18 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.7 เพศชาย ร้อยละ 33.3 ส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งนักวิชาการแรงงาน ร้อยละ 66.6 อายุของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแนะนำที่ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 39 ปี ($\bar{X} = 38.8$) ประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานแนะนำอาชีพต่ำกว่า 3 ปีมากที่สุด ร้อยละ 50.0 รองลงมาประสบการณ์ในช่วง 3-7 ปี ร้อยละ 27.8 การศึกษาเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 88.8 นอกนั้นเป็นผู้ที่จบปริญญาโทและปวศ.

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการแนะแนวอาชีพอิสระ
เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ
ดังนี้

- (1) ด้านเจ้าหน้าที่ ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านแนะแนวอาชีพโดยตรง อัตรากำลังของ
เจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการให้การแนะแนว
อาชีพอิสระแก่ผู้มาใช้บริการ
- (2) ด้านสถานที่สำหรับให้บริการแนะแนวอาชีพส่วนใหญ่ยังไม่เป็นสัดส่วน ไม่มี
ความเหมาะสมสำหรับให้บริการ
- (3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการแนะแนวอาชีพมีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย
- (4) ด้านผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่ต้องการมาดูตำแหน่งงานและสมัครงาน
เมื่อไม่มีตำแหน่งงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถของตนจึงมาใช้บริการแนะแนวอาชีพอิสระ
ทำให้ไม่มีความมุ่งมั่นสนใจหรือเอาใจใส่การแนะแนวอาชีพอิสระจากเจ้าหน้าที่เท่าที่ควรและ
ส่วนใหญ่ต้องการที่จะประกอบอาชีพอิสระแต่ไม่มีเงินทุน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาความสัมฤทธิ์ผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค
รวมทั้งข้อเสนอแนะ และปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการแนะแนวอาชีพอิสระ ผู้ศึกษา
ได้นำผลการศึกษามาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะ โดยใช้ความคิดเห็นของผู้ศึกษาประกอบกับข้อเสนอแนะ
จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามและให้ความคิดเห็นมาประกอบกันเพื่อใช้ประโยชน์และเป็นข้อมูล
ในการพัฒนางานด้านแนะแนวอาชีพอิสระของกรมการจัดหางาน ดังนี้

1. การจัดหลักสูตรการแนะแนวอาชีพอิสระ หน่วยงานสนับสนุน (กองส่งเสริมการมีงานทำ)
ควรจัดทำหลักสูตรการแนะแนวอาชีพให้เป็นมาตรฐานพร้อมทั้งคู่มือการปฏิบัติงานให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน
เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานด้านแนะแนวอาชีพฯ
2. กรมหรือกองที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนต้องฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้เป็น
มีอาชีพในด้านการแนะแนวอาชีพ เพราะเจ้าหน้าที่ผู้ให้การแนะแนวต้องมีความรู้ความสามารถ
มีจิตวิทยา มีจิตใจในด้านบริการ เป็นผู้ที่มีความสนใจข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับอาชีพสามารถชี้แนะแก่
ผู้มาขอรับบริการได้
3. ข้อมูลข่าวสารเป็นหัวใจสำคัญของการแนะแนวอาชีพ ดังนั้นหน่วยงานสนับสนุน
ควรจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพและข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา และมีข้อมูล
อาชีพที่หลากหลายเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับรู้และเป็นข้อมูลในการเลือกที่จะนำไปประกอบอาชีพ
ส่วนหน่วยงานระดับปฏิบัติควรสำรวจข้อมูลหรือประเภทของอาชีพในท้องถิ่นว่ามีอาชีพใด เพื่อสนับสนุน
ให้ส่วนกลางจัดทำในระบบข้อมูลข่าวสารอีกทางหนึ่ง

4. ควรมีการนำวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยมาช่วยในการแนะแนว เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และดึงดูดใจผู้มาใช้บริการ เช่น มีการฉายวิดีโอทัศนตัวอย่างการประกอบอาชีพ บางอาชีพที่ใช้เวลาไม่นานเพื่อให้เห็นภาพขั้นตอนการดำเนินการ นอกจากนี้สถานที่สำหรับใช้เป็นสถานที่แนะแนวอาชีพอิสระควรจัดไว้เป็นส่วนแยกจากการให้บริการอื่นๆ พร้อมวัสดุอุปกรณ์และเอกสารประกอบการแนะแนวอาชีพๆ ที่จำเป็นสำหรับให้บริการ

5. การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญสำหรับหน่วยงานที่ให้บริการประชาชน การแนะแนวอาชีพเป็นเรื่องที่กรมการจัดหางานปฏิบัติควบคู่มากับการบริหารจัดการหางาน แต่สำหรับประชาชนทั่วไปแล้วอาจมองว่าการแนะแนวอาชีพเป็นเรื่องใหม่และไม่สามารถช่วยในการหางานทำหรือมีรายได้เพิ่มได้ ดังนั้นจึงเป็นภารกิจที่หน่วยงานทั้งระดับกรมและระดับจังหวัดต้องประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกมากขึ้น

6. ความต่อเนื่องของการแนะแนวอาชีพอิสระจะทำให้ประชาชนเข้าใจและช่วยประชาสัมพันธ์งานอีกทางหนึ่ง การติดตามผลจะทำให้ทราบผลการดำเนินงานและช่วยแก้ไขปัญหาให้กับผู้ใช้บริการได้ นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ควรจัดทำทะเบียนผู้ที่มาขอรับการแนะแนวอาชีพอิสระไว้สำหรับการติดตามประเมินผลการให้บริการ

7. การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือและได้ข้อมูลที่เป็นองค์ประกอบต่างๆ เช่น แหล่งเงินทุน แหล่งประกอบการ สถานที่ฝึก ตลาด และการจัดการ เป็นต้น

8. กรมฯ ควรจะต้องสร้างขวัญและกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในด้านนี้ การพิจารณาแต่งตั้ง โยกย้าย ข้าราชการเพื่อปฏิบัติงานจะต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติและความเหมาะสมของการเป็นผู้แนะแนวอาชีพที่ดี ส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในงานที่รับผิดชอบและเจริญเติบโตในสายงาน เนื่องจากหากงานดังกล่าวประสบผลสำเร็จยิ่งๆ ขึ้นไป หน่วยงานก็จะเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

บรรณานุกรม

- การจัดหางาน , กรม. คู่มือการแนะแนวอาชีพ , 2539.
- _____ ถนนสายอาชีพ , 2541
- _____ แนะนำกรมการจัดหางาน , 2544
- _____ สถิติจัดหางาน 2543 , 2544.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า (2545 - 2549). สำนักนายกรัฐมนตรี , 2544.
- จินดาทัศนีย์ วัฒนสินธุ์. การประเมินนโยบายสาธารณะ, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชานโยบายสาธารณะ และการวางแผน หน่วยที่ 6 สาขาวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสารมวลชน , 2529
- ประจักษ์ เปี่ยมสมบูรณ์. การวิจัยประเมินผล : หลักการและกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์พระนคร, 2526.
- พรนิภา ปลัดสิงห์. ความคิดเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาอาชีพอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ , 2536.
- พิรุฬห์ มฤคทัต. ข่าวสารตลาดแรงงานกับการแนะแนวอาชีพ, 2540.
- มัญญูภา แร่งขำ. การเพิ่มประสิทธิภาพการแนะแนวอาชีพอาชีพเพื่อประสิทธิผลการจัดหางาน , 2540.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. หลักการแนะแนว. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์ , 2538.
- แรงงานและสวัสดิการสังคม , กระทรวง. หนังสือที่ระลึกในวโรกาส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นประธานในพิธีเปิดอาคารที่ทำการใหม่ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบลิ๊อค , 2543.
- ลักขณา ศรีวัฒน์. การแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์ , 2543.
- วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา. ส่งเสริมอาชีพส่วนตัว : แนวทางหนึ่งเพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงาน. 2530
- วีระพล สุวรรณนันท. ความรู้เบื้องต้นในการจัดเตรียมแผนและโครงการ : ตอนการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ของแผนและโครงการ. ม.ป.ท. , 2524.

สถิติแห่งชาติ , สำนักงาน. รายงานผลการสำรวจการทำงานและการว่างงานของกำลังคนระดับกลางและระดับสูง พ.ศ. 2544 (ผู้สำเร็จการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2542). สำนักนายกรัฐมนตรื, 2544.

สถิติแห่งชาติ , สำนักงาน. รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ปี 2541 – 2543. สำนักนายกรัฐมนตรื , 2544.

สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน , กรม. สถิติแรงงาน 2543 , 2544

สำเนาวิ ขจรศิลป์. การแนะแนวอาชีพในสถาบันอุดมศึกษา. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529.

เสาวนีย์ เก่งตรง. เปรียบเทียบความต้องการบริการแนะแนวอาชีพของนักเรียนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายและนักเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในจังหวัดราชบุรี. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2533.

สัญญา จัดตานนท์. การศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ. 2521

อาชีวศึกษา , กรม. แนวทางสู่อาชีพส่วนตัว. กรุงเทพมหานคร : กองแผนงาน , 2531.

อรอนงค์ รัญญะวัน. การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์ , 2539.